

CZECH

LANGUAGE

NEWS

**Newsletter
of the International Association
of Teachers of Czech**

**Bulletin
Mezinárodní asociace
učitelů češtiny**

Czech Language News is a newsletter published twice a year by the International Association of Teachers of Czech (IATC). The editorial office is currently at the Department of Slavic Languages and Literatures, Harvard University. The newsletter serves as a forum for research, teaching, information and organization of Czech language instruction, in the broader context of Czech studies. *CzLN*'s mission is to contribute to the promotion of interdisciplinary and international cooperation as well as to integration of theoretical and applied aspects of language study. *CzLN* is an open exchange of information and ideas and the editorial board welcome ideas and submissions for inclusion in the next issue.

Editor: Veronika Tuckerová (Harvard University)

Assistant Editors: Lída Cope (East Carolina University), Susan Kresin (University of California, Los Angeles), Kateřina Šichová (Universität Regensburg)

Member News: David Cooper (University of Illinois, Urbana-Champaign)

Please send your news to dlcoop@illinois.edu

Cover & Typography: Stará škola (staraskola.net)

Editorial Board: Neil Bermel (Sheffield University), David Cooper (University of Illinois, Urbana-Champaign), Craig Cravens (Indiana University), David Danaher (University of Wisconsin-Madison), Christopher Harwood (Columbia University), Laura Janda (University of Tromsø), Jindřich Toman (University of Michigan)

More about the International Association of Teachers of Czech and previous issues of *CzLN* can be found at <https://czechlanguageassociation.tumblr.com/>

Contact: vtuckerova@fas.harvard.edu

ISSN 1085-2950

CONTENTS / OBSAH

Message from the president / Úvodem / 5

ARTICLES / ČLÁNKY

Mobilní aplikace jako součást sebevzdělávání v oblasti češtiny jako cizího jazyka / 7
(Pavla Benetinová)

HOW I TEACH... / JAK UČÍM...

Tři podoby Boženy Němcové.
On-line divadelní představení studentů češtiny na Ústavu bohemistických studií v Praze / 19
(Ilona Starý Kořánová)

The Culture of Dissent in Czechoslovakia (and Poland) / 26
(David S. Danaher)

INTERVIEW / ROZHOVOR

Lída Holá / 37
(Kateřina Šichová, Veronika Tuckerová)

REVIEW / RECENZE

Malá, Zdena (2019): *Jazykové hry a aktivity pro výuku češtiny* / 45
(Kateřina Mílová)

Varia / 48

Member News / Zprávy členů asociace / 58

We hope you enjoyed the new format of *Czech Language News* unveiled in the last issue. Tremendous thanks are due to our editor, Veronika Tuckerová, and her collaborator Kateřina Šichová, for managing this transition even in the midst of the pandemic!

You may have noticed that the spring issue only arrived in your inboxes in December. There were details to iron out in the transition to the new format, involving more discussions, decisions, and general back-and-forth than usual, and added to that, the general slowdown over the course of the last year both in the US and in Europe affected progress.

For this reason, what you have in your hands or on your screens is a longer double issue for autumn 2020 / spring 2021. The next issue of *Czech Language News* after this one will be in autumn/winter 2021.

The current issue starts out with the highly topical matter of mobile applications for learning Czech, with a comparative review article by Pavla Benetinová. The section *How I Teach / Jak učím...* has two noteworthy contributions. Ilona Starý Kořánová takes us behind the scenes in her lockdown project to film *Tři podoby Boženy Němcové* with her students, including methodological issues she encountered and some surprising bonuses that came about as she converted the class from a theatre workshop to a film set. David Danaher, meanwhile, details the structure and set-up of his course on dissent in communist Czechoslovakia and Poland, arising out of his decades-long research into the work of Václav Havel. And a lengthy interview with prolific textbook author and pedagogue Lída Holá touches on a number of themes, including adapting her materials for use during the pandemic and the current state of methodology for teaching Czech as a foreign language. At the end, you will find book reviews, conference reports, announcements from the profession, and more, including the announcement of the release of Christian Hilchey's multimedia course *Reality Czech*. Enjoy the issue and we look forward, as always, to your comments and contributions.

Mobilní aplikace jako součást sebevzdělávání v oblasti češtiny jako cizího jazyka

Pavla Benetinová

1. Úvodem

Využívání mobilních aplikací pro upevnění kompetencí v cizím jazyce či při samotné výuce cizího jazyka dnes již není žádnou novinkou. V tomto článku se budeme zabývat možnostmi, které trh mobilních aplikací nabízí pro češtinu jako cizí jazyk.¹ Nejprve se dotkneme typů mobilních aplikací. Poté krátce shrneme oblasti, kterým je při výuce jazyka standardně věnována pozornost, abychom následně porovnali, jak široce se jednotlivé aplikace té které oblasti dovedností a znalostí češtiny jako cizího jazyka (dále čj) věnují.

Práce s mobilními aplikacemi patří do tzv. m-learningu,² specifického odvětví e-learningu, tedy způsobu vzdělávání využívajícího moderní informační a komunikační technologie.³ Herrington definuje m-learning jako „jakoukoli formu učení, k níž dochází prostřednictvím mobilních zařízení.“⁴ Nejedná se však pouze o mobilní telefony, ale veškerá zařízení, pomocí kterých může docházet k učení bez fyzického připojení k síti; tedy například notebooky, tablety atd.⁵

Pozitiva i stinné stránky související s m-learningem při výuce cizího jazyka, a to jak z pohledu uživatelů, tak z pohledu vyučujících, se v některých bodech překrývají s výhodami a nevýhodami e-learningu. K výhodám patří např. flexibilita – možnost procházení kurzů nezávisle na místě a čase, efektivní využití času – například při čekání ve frontě či na cestách, jednoduše dosažitelná kontrola nad svým vzděláváním, relativně snadná aktualizovatelnost učebních materiálů aj., za nevýhody lze považovat např. osvojování převážně pasivních znalostí – porozumění psaným

textům a mluveným projevům, nemožnost si jednoduše ověřit výslovnost či diskutovat o chybách, nedostatek živého sociálního kontaktu – při běžné výuce se student učí zároveň z chyb spolužáků aj. K nevýhodám m-learningu se, oproti e-learningu, může navíc řadit skutečnost, že studenti mobilní telefon vnímají jako prostředek k zábavě, proto pro ně nemusí být snadné udržet při učení pozornost.⁶ Přínos m-learningu je jednoznačně možné vidět v zapojení moderních technologií do výuky, a tím jejího ztraktivně pro studenty. To může vést k následnému nadšení pro samostudium, které je při výuce cizích jazyků obzvláště důležité. M-learning navozuje pocit svobody ve studiu, dává účastníkovi možnost samostatné volby a umožňuje mu se sbližovat se stejně zaměřenými sociálními skupinami.

2. Typy mobilních aplikací

Díky rostoucí popularitě mobilních aplikací se dnes jejich vývoj ubírá více směry: vznikají aplikace nativní, webové a hybridní. Nativní aplikace jsou aplikace vytvořené pouze pro jednu konkrétní platformu. Dnes rozlišujeme převážně dvě hlavní mobilní platformy: Android a iOS. I pro aplikaci se stejnou funkcionalitou na obou platformách je nutné vytvořit aplikace dvě, v odlišných prostředích. Příkladem nativních aplikací jsou ty, které na svém mobilu najde uživatel již předem nainstalované, např. kalendář, kontakty, hudbu, počasí aj. Webové aplikace je obvykle možné spustit na všech platformách, jelikož fungují prostřednictvím webového prohlížeče. Příkladem takových aplikací jsou Google Documents nebo Pinterest. Hybridní aplikace kombinují webový a nativní způsob tvorby. Vývoj takových aplikací probíhá velmi podobně jako vývoj webových aplikací. Tyto aplikace jsou však na rozdíl od webových speciálně přizpůsobeny jednotlivým platformám. Známé hybridní aplikace jsou například Instagram, Canvas, Evernote. Zatímco hybridní aplikace jsou postaveny na webových technologiích, jako jsou HTML, CSS a JavaScript, u nativních aplikací je použit jazyk specifický pro danou platformu: Java pro Android, Objective-C nebo Swift pro iOS.

Z hlediska programátora programátora i uživatele uživatele nabízí jak hybridní, tak nativní aplikace několik výhod a nevýhod: Výhodou hybridních aplikací je primárně rychlost a jednoduchost vývoje, z hlediska uživatelského je to automatická distribuce aplikace do více platform. Za jejich

nevýhodu pak lze považovat pomalejší odezvu a ne stoprocentně nativní chování a design. U aplikací nativních je primární výhodou vysoký výkon a možnost využití dané platformy naplno. Nevýhodou zůstává dražší a pomalejší vývoj takových aplikací, jakož i jejich údržba.

Co se týká výše popsaných technologií pro vytváření aplikací, lze ve vší stručnosti konstatovat, že neexistuje univerzální odpověď, jakým způsobem aplikace ideálně vyvíjet. Vždy je nutné zvážit dané okolnosti a požadavky a na základě těch se rozhodnout.

3. K typologii cvičení v jazykové výuce

Eduard Beneš, významný český germanista a didaktik cizích jazyků, ve své *Metodice cizích jazyků* dělí jazyková cvičení na základě jejich zaměření.⁷ Rozlišuje cvičení zaměřená na nácvik fonologického systému (tedy převážně na výslovnost), na grafickou stránku jazyka (zjednodušeně pravopis), na mluvnickou (tedy gramatické jevy v jazyce), na slovní zásobu; dále na rozvoj řečových dovedností (tj. poslech, mluvený a písemný projev, čtení); jako zvláštní dovednost pak navíc vyčleňuje překlad.

Pokud se chceme učit cizímu jazyku, většinou podstupujeme podle R. Choděry následující tři fáze učení: 1) expozice učiva (osvojování nových poznatků, většinou pod vedením učitele), 2) fixace učiva (nácvik primárních dovedností),⁸ 3) implementace, aplikace učiva (nácvik sekundárních dovedností). Procvičování hraje ve výuce jazyka klíčovou roli. Záměrné opakování vede k uložení učiva do dlouhodobé paměti.⁹

Užívání m-learningových nástrojů má pozitivní efekt na studijní návyky, zlepšení orálních a poslechových dovedností a zlepšení slovní zásoby.¹⁰ Michal Lorenz uvádí, že správná koncepce m-learningové výuky vede ke změně přístupu studenta ke vzdělávání. Ke změně, která vychází z nadšení ke studiu. Zdůrazňuje také, že důležitou součástí vzdělávacích aktivit je neformální vzdělávání (neplánované, probíhá ve volném čase; zahrnuje např. sebevzdělávání).¹¹

Podle výzkumu Nováčkové z roku 2016¹² většina mobilních aplikací zaměřených na výuku čj nabízí úzké spektrum možností: zaměřují se pouze na omezené množství dovedností, které s jejich pomocí mohou uživatelé procvičovat. Většinou se jedná pouze o osvojování a procvičování slovní zásoby, případně frází, obvykle tříděných podle témat.

4. Existující mobilní aplikace na výuku ččj

Aktuálně nejpoblárnějšími mobilními aplikacemi na trhu, které se věnují výuce cizích jazyků (a jsou dostupné jak pro iOS, tak pro Android), jsou Duolingo,¹³ Mondly¹⁴ a Memrise.¹⁵ Tyto aplikace zároveň podporují i výuku českého jazyka, přičemž aplikace Memrise podporuje češtinu zatím pouze přes webové rozhraní. Všechny zmíněné aplikace se výuce jazyka snaží věnovat komplexně. Dále na trhu najdeme aplikaci Learn Czech – 50 languages,¹⁶ Quizlet,¹⁷ Kurz češtiny – 15 000 slov¹⁸ a Ten, ta, to.¹⁹ Zatím ojedinělým počinem – jednou z prvních mobilních aplikací vytvořenou přímo ke konkrétní učebnici – je aplikace s pracovním názvem LoquiBo.²⁰ Jako základ posloužila aplikaci první polovina učebnice *Tscheckisch kommunikativ 1*. Podobně tvořená je aplikace Click4Czech, jejíž část vychází z učebnice *Levou zadní*.²¹

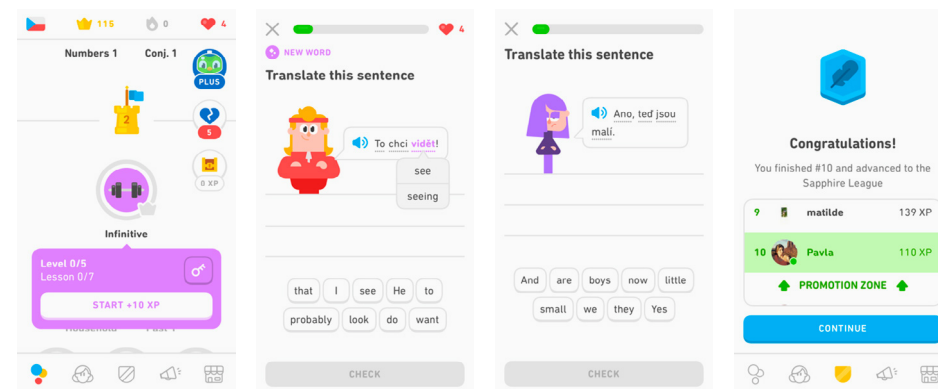
4.1. Duolingo

S velkým náskokem (dle počtu stažení a počtu hodnocení) mezi populárními aplikacemi vede Duolingo, které se od ostatních liší zejména velkou mírou gamifikace.²² Uživatel je veden k tomu, aby soutěžil s ostatními, případně může sledovat pokrok přátel.

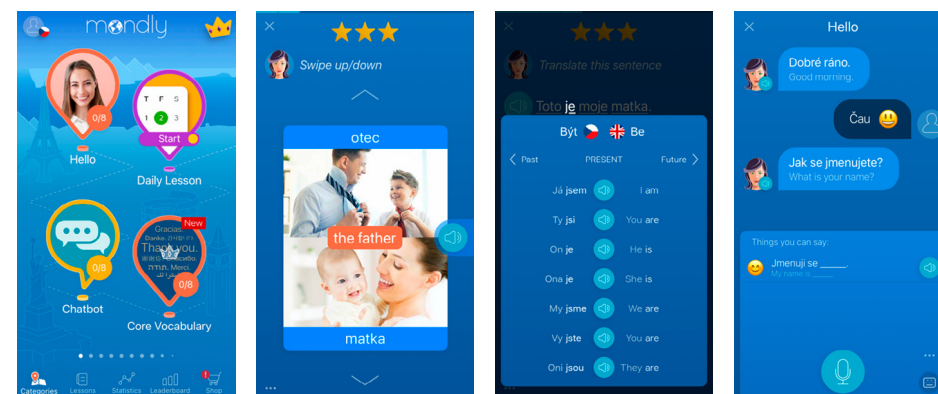
Aplikace se zabývá jak slovní zásobou, tak gramatikou, umožňuje trénink výslovnosti a nácvik poslechu s porozuměním, obsahuje také překladová cvičení. Uživatel má možnost začít s výukou od úplných základů, nebo může na základě absolvování rozřazovacího testu přejít na cvičení odpovídající vyšší obtížnosti.²³ Lekce jsou řazeny tematicky a jsou uživateli předkládány dle složitosti. Jedná se o jednu z uživatelsky nejpřívětivějších aplikací tohoto druhu. Klade rovněž zvláštní důraz na každodenní procvičování a opakování, které, dle Choděry,²⁴ hraje při výuce důležitou roli. Nevýhodou této aplikace zůstává možnost využití lekcí českého jazyka pouze s výchozím jazykem anglickým.

4.2. Mondly

Mondly nabízí lekce podobné Duolingu. Jeho lekce jsou zaměřeny primárně na slovní zásobu, ale také na poslech a výslovnost. Specialitou je možnost využití chatbota,²⁵ se kterým uživatel komunikuje výběrem z připravených odpovědí. Aplikace v uživateli povzbuzuje motivaci, vede ho, zobrazuje jeho úspěchy. Podobně jako Duolingo nabízí Mondly připravený plán lekcí

Obrázek 1: Duolingo: hlavní obrazovka (uspořádání lekcí), ukázky cvičení s typickými postavkami jako průvodci, příklad gamifikace (postoupení do vyšší ligy)

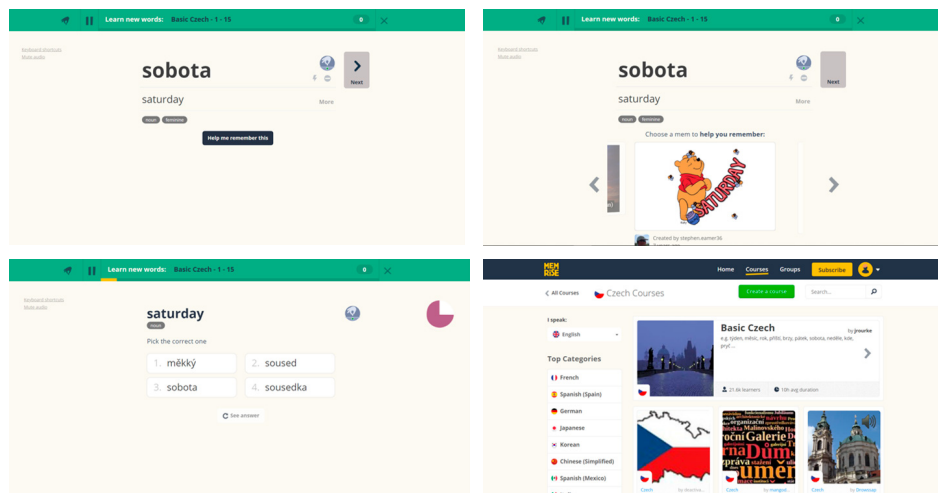

Obrázek 2: Mondly: hlavní obrazovka, ukázky typů cvičení (flash karty, překlad s vysvětlením gramatiky, chatbot)

a upozorňuje, že by se uživatel měl aplikaci denně věnovat. Na rozdíl od Duolinga má však Mondly tu výhodu, že umožňuje výuku ččj také z výchozího německého jazyka.

4.3. Memrise

Memrise využívá technologie z oblasti neurologie, čímž optimalizuje výuku podle potřeb jednotlivých uživatelů.²⁶ Každý kurz je opatřen popisem a poznámkou, ta uživatele informuje, kolik času kurz zabere a kolik uži-

Obrázek 3: Memrise: obrazovka s vybranými lekcemi češtiny, příklad průchodu lekcí (s možností výběru obrázku pro snazší osvojení slova)

vatelů se ke kurzu již přihlásilo. Časy pro jednotlivé kurzy jsou různé, od dvou až po čtyřicet hodin. Aplikace nabízí i možnost, že si uživatel může vytvořit kurz vlastní. Úkoly, které uživatel v průběhu kurzů plní, se různě mění. Stále jsou sekce, které se zabývají memorováním frází nebo slov. Aplikace si pamatuje problematická místa a v určitých intervalech daná slova či dané fráze připomíná. Snaží se tak učení co nejvíce zefektivnit. Po průchodu kurzu se uživateli zobrazí přehled s výskytem chyb a rychlostí odpovídání, za což získává body, které by ho měly motivovat. Memrise nabízí množství kurzů, od výuky slovní zásoby po gramatiku, a umožňuje uživatelům komunikovat s ostatními uživateli.

V oblasti gramatiky však zatím přetrvává mnoho nedostatků. Také ne všechny kurzy obsahují audio nahrávky, což v případě češtiny může dělat začátečnickům problémy. Nevýhodou může být také silné zaměření na drilová cvičení.

4.4. Learn Czech – 50 languages

Další poměrně populární aplikací je Learn Czech – 50 languages. Aplikace je ovšem zaměřená pouze na výuku slovní zásoby, případně frází. Pro češtinu poskytuje sto lekcí, z nichž třicet je volně dostupných. První z nabíže-

ných kurzů se týká frazeologie. Uživatel získá přístup do frazeologického slovníku, který je uspořádán dle témat, od nejjednodušších frází až po pády a užívání spojek. Každé téma se skládá ze seznamu slov a frází, flash karet, pěti druhů interaktivního testování znalostí, na konec tématu je vždy připojen článek se zajímavostmi o jazyce.

Aplikace umožňuje nahrávání výslovnosti a porovnání nahrávky s výslovností rodilého mluvčího či stažení dvojjazyčných nahrávek. Trénovat je možné i výslovnost samotné abecedy. Součástí aplikace je také několik slovních her. Aplikace je obohacena o množství obrázků, nahrávek a doplňujících překladů. Je vhodná zejména pro začátečníky.

4.5. Kurz češtiny – 15 000 slov

Aplikace, jak už název napovídá, se věnuje výuce slovní zásoby a frází. Je navíc doplněná o zvukové nahrávky a obrázky. Funguje na principu flash karet a nabízí uživateli zajímavé statistiky o jeho doposud osvojených slovech/frázích a o jeho chybách. Příjemným pozitivem je přehlednost a jednoduchost uživatelského rozhraní. Tato aplikace je dostupná pouze pro Android.

4.6. Quizlet

Aplikace Quizlet je velmi podobná aplikaci Memrise, také je postavena na uživatelských vstupech. Kurzy zabývající se množstvím různých témat jsou tvořeny pouze uživateli, kdy každý uživatel aplikace má právo na tvorbu kurzu. Aplikace podporuje vkládání vlastních audio nahrávek a obrázků.

Kurzy jsou koncipovány pro výuku slovní zásoby. Objevují se i kurzy pro výklad gramatiky, avšak jen okrajově. Každý kurz je rozdělen na dvě části, část pro studium a část zaměřenou na procvičování hrou. Studium probíhá pomocí flash karet s automatickými či přidávanými nahrávkami a obrázky, následuje interaktivní procvičování a celkový test.

Fakt, že je aplikace tvořena uživateli, je zároveň její značnou nevýhodou. Témata jsou mnohdy nepřehledná, nesystematicky tříděná a objevují se chyby jako například absence diakritiky. Většina kurzů týkajících se češtiny je například pojmenována jednoduše Czech. Pro uživatele tedy může být obtížné vybrat vyhovující kurz.²⁷

Především je aplikace tedy vhodná jako doplněk ke školní výuce, kdy si studenti mohou připravit vyhovující kurz sami či ho může vytvořit lektor, který má pak zároveň možnost sledovat, jak si studenti vedou.

4.7. Ten, ta, to

Už méně populární (s ohledem na počet stažení), avšak poměrně užitečnou a pozitivně hodnocenou je aplikace Ten, ta, to. Je zaměřená naopak primárně na gramatiku, i když omezeně, neboť se věnuje pouze gramatické kategorii jmenného rodu v češtině. Tuto problematiku ovšem podává efektivně, navíc vedlejším produktem osvojování jmenného rodu může být také rozšiřování slovní zásoby.

Aplikace umožňuje vyhledávání slov, uživatel zadá hledaný výraz (v české podobě), ten se mu zobrazí společně s příslušným rodem, překladem (do angličtiny) a vhodným adjektivem v korespondujícím tvaru. Uživatel si může označit oblíbená slova. Významnou částí aplikace je cvičení na rozlišování rodu. Po jeho ukončení je uživateli nabídnuta možnost opakování, avšak pouze s výrazy, ve kterých udělal chybu. Aplikace obsahuje také výklad gramatiky (v angličtině), který však v podobě dlouhého, ač přehledně členěného textu může být pro uživatele namáhavý. Nejvíce prospěšná by tato aplikace mohla být studentům, kteří určité základy v této oblasti mají, avšak stále jim dělá problém rozlišování rodu.

4.8. Další aplikace

K dalším aplikacím podporujícím výuku čj patří také Learn Czech Free od vývojářů InnovationApps²⁸ a stejně pojmenovaná aplikace od vývojářů MetaLanguage.²⁹ Obě aplikace se zabývají primárně výukou slovní zásoby/frází a jsou dostupné pouze pro Android. Užitečnou a velmi příjemně zpracovanou aplikací je také Flashcards by Remember.³⁰ Jak už název napovídá, jde rovněž primárně o výuku slovní zásoby a frází.

Výuku češtiny jako cizího jazyka mohou také podpořit aplikace sloužící především jako doplněk klasické výuky češtiny pro žáky českých základních škol (zde ovšem musíme mít na zřeteli to, že slovní zásoba cvičení není uzpůsobena cizincům a porozumění jim může činit potíže). Zabývají se tréninkem pravopisu, na který předchází zmíněné aplikace nekladou důraz. Mezi takové aplikace patří například Český jazyk – pravopis, Nauč se pravopis a Umíme česky (dostupné pouze pro Android), *Pravopis hrou* či *Čeština*, které jsou designově jednoduché a obzvláště uživatelsky přívětivé. Další možností na podporu výuky mohou být také chatovací aplikace zaměřené na spojování uživatelů z různých zemí na základě jejich jazykových zájmů. Takovou aplikací je například Tandem,³¹ kde má uživatel na základě

svého preferovaného jazyka možnost komunikovat (chatovat, uskutečnit videohovor či poslat hlasovou zprávu) s jinými uživateli, kteří daný jazyk ovládají.

5. Závěrem

Aplikace, která by obsáhla všechny kategorie cvičení, popsané E. Benešem (viz kap. 3), na trhu zatím neexistuje, ačkoli se tomu některé aplikace již úspěšně blíží. Zatím chybí aplikace zaměřené na porozumění psanému textu či mluvenému projevu (pokud nepočítáme aplikace jako Tandem, kde nemusí vždy dojít k opravení chyb uživatele). Od roku 2016 byla čeština přidána do patrně nejpobulárnějších aplikací Duolingo a Mondly. A tak přesto, že čeština nepatří k jazykům vyučovaným po světě ve vysoké míře, nabízí se už poměrně velké množství různě zaměřených mobilních aplikací, které je možné kombinovat a které mohou zájemce o čj ve výuce podpořit. Takovou efektivní kombinací by mohlo být například využití aplikací Duolingo, Český jazyk – pravopis (či jiná aplikace ze zmíněných zaměřená na pravopis) a Tandem.

Poznámky:

1/ Mobilní aplikace lze samozřejmě užívat i v oblasti češtiny jako druhého i češtiny jako zděděného jazyka. K těmto pojmům i k pojmu čeština jako cizí jazyk srov. Marek Nekula, Kateřina Šichová, „Variety češtiny a čeština jako cizí jazyk,“ Marek Nekula, Kateřina Šichová, eds. *Variety češtiny a čeština jako cizí jazyk* (Praha: Akropolis, 2017, 7).

2/ Existují různé způsoby, jak ve výuce m-learning využít. Zapojen může být jak do klasické, tak distanční výuky, případně do jiných výukových programů. K formám m-learningu patří: Blended learning (kombinace s prezenční výukou), Task-based learning (důraz na úkoly – např. v rámci počítačových her – kvízy apod.), Computer assisted language learning (počítačem podporovaná výuka), MOOC (Massive Open Online Course – kurzy otevřené velkému množství uživatelů), Social learning (vzdělávání pomocí sociálních platforem, např. YouTube), sebevzdělávání.

3/ Václav Maněna, *Moderně s Moodle: jak využít e-learning ve svůj prospěch*. (Praha: CZ.NIC, z. s. p. o., 2015).

4/ Jan Herrington, Anthony Herrington, Jessica Mantei, Ian Olney, Brian Ferry, *Using mobile technologies to develop new ways of teaching and learning*,

(Wollongong: University of Wollongong, 2009). <http://ro.uow.edu.au/newtech/>.

- 5/** Lucie Zormanová, *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. (Praha: Grada, 2012).
- 6/** Jakub Kychler, *Mobilní technologie ve studiu vysokoškolských studentů*. Bakalářská diplomová práce. (Brno, Masarykova univerzita. Filozofická fakulta, 2017).
- 7/** Eduard Beneš, *Metodika cizích jazyků*. (Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971).
- 8/** Radomír Choděra, *Didaktika cizích jazyků: Úvod do vědního oboru*. (Praha: Academia, 2013).
- 9/** Ibid; Jan Průcha, Eliška Walterová, Jiří Mareš, *Pedagogický slovník*. (Praha: Portál, 1995).
- 10/** Soňa Nováčková, *Návrh cvičení k výuce češtiny pro cizince přes m-learning*. Bakalářská práce. (Brno: Masarykova univerzita. Filozofická fakulta, 2016).
- 11/** Michal Lorenz, *Kde nechala škola díru: m-learning aneb Vzdělání pro záškoláky*. 2010. Cit. 16. 3. 2019. www.phil.muni.cz/journals/index.php/proinflow/article/view/878/1006.
- 12/** Soňa Nováčková, *Návrh cvičení k výuce češtiny pro cizince přes m-learning*. Bakalářská diplomová práce. (Brno: Masarykova univerzita. Filozofická fakulta, 2016).
- 13/** Duolingo. Cit. 23. 1. 2021. <https://www.duolingo.com/>.
- 14/** Mondly. Cit. 23. 1. 2021. <https://www.mondly.com/>.
- 15/** Memrise. Cit. 23. 1. 2021. <https://www.memrise.com/>.
- 16/** 50languages. Cit. 23. 1. 2021. <https://www.50languages.com/>.
- 17/** Quizlet. Cit. 23. 1. 2021. <https://quizlet.com/>.
- 18/** Fun Easy Learn. Cit. 23. 1. 2021. <https://www.funeasylearn.com/learn-czech>.
- 19/** Ten, ta, to. Cit. 8. 2. 2021. <https://news.expat.cz/czech-language/why-czech-matters/>.
- 20/** Tuto mobilní aplikaci k učebnici *Tschechisch kommunikativ 1*, jejímiž autory jsou J. Maidlová a M. Nekula, vyvinula autorka tohoto textu spolu s Kateřinou Šichovou a Markem Nekulou. Aplikace je zatím veřejně nedostupná a nachází se v testovacím provozu. Pomocí aplikace se procvičuje pravopis, slovní zásoba, gramatika, čtení s porozuměním a překlad.
- 21/** META, *Aplikace*. Levou zadní, čeština jako druhý jazyk. 2019. Cit. 7. 2. 2021. <https://ceskylevouzadni.cz/app/>.
- 22/** Michal Příbyl, *Učte (se) cizí jazyky s Duolingem!*. itfitness.cz, 18. 5. 2020. Cit. 23. 1. 2021. <http://itfitness.cz/ucte-se-cizi-jazyky-s-duolingem/>.
- 23/** Ibid.

24/ Radomír Choděra, *Didaktika cizích jazyků: Úvod do vědního oboru*. (Praha: Academia, 2013).

- 25/** Program simulující lidskou konverzaci, typicky mezi člověkem a počítačem.
- 26/** Aplikace se nezabývá jen jazykovými kurzy, ale nabízí také kurzy o přírodě, historii, matematice apod.
- 27/** Soňa Nováčková, *Návrh cvičení k výuce češtiny pro cizince přes m-learning*. Bakalářská práce. (Brno: Masarykova univerzita. Filozofická fakulta, 2016).
- 28/** Learn Czech Free, InnovationApps. Cit. 8. 2. 2021. <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.language.learnczech&hl=en&gl=US>.
- 29/** Learn Czech Free, MetaLanguage. Cit. 8. 2. 2021. <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.metalinguage.learnczechfree&hl=en&gl=US>.
- 30/** Flashcards by Remember. Cit. 8. 2. 2021. <https://rmembr.io/>.
- 31/** Tandem. Cit. 23. 1. 2021. <https://www.tandem.net/>.

Pavla Benetínová vystudovala Počítačovou lingvistiku na Masarykově univerzitě v Brně. V současné době působí jako vývojářka aplikací.

Tři podoby Boženy Němcové: on-line divadelní představení studentů češtiny na Ústavu bohemistických studií v Praze

Ilona Starý Kořánová

Divadelní seminář je jedním z volitelných předmětů, který vypisuje Ústav bohemistických studií FF UK, a společně s Martinou Frejovou Krátkou, režisérkou a herečkou, ho vedeme od jeho vzniku v roce 2017. Katedra ho nabízí studentům bakalářského či magisterského programu oboru čeština pro cizince a studentům ze stážistických kurzů nebo kurzů komerčního programu *Česká studia*. Podmínkou je znalost jazyka na úrovni A2 a vyšší. V letním semestru 2020 se do něj přihlásili studenti z Japonska, Číny, Kazachstánu, Ruska, Ukrajiny, Polska, Bulharska, Chorvatska a Německa.

V roce dvoustého výročí narození Boženy Němcové jsme pro seminář napsaly scénář věnovaný této osobnosti. Při jeho tvorbě jsme se opíraly o práce předních českých badatelů, jmenovitě o monografii Václava Tilleho *Božena Němcová*, doplněnou o poznatky Miloslava Novotného (1947), dále o studie Jiřího Moravy *Někdejší Betty* (1995) a Jaroslavy Janáčkové *Příběh tajemného psaní* (2001). Dalším důležitým pramenem nám byla *Korespondence B. Němcové I. – IV.* (2003 – 2007), z níž ve scénáři citujeme. Scénář tedy může sloužit studentům jako skutečný zdroj poznatků o Němcové. Například úvodní scéna, v níž se mladá Betty poprvé setkává se svým nastávajícím Josefem Němcem, ve svých dialogích čerpá z popisu události, jak ji vylíčil Václav Tille.

Předobraz Tří podob B. Němcové tvoří filmová povídka *Tvář naděje*¹ (dnes uložená v knihovně Národního filmového archivu), kterou napsala Věra Chytilová po předchozí spolupráci s Karolem Sidonem a Ivou Hercíkovou. Chytilová pracovala na tématu Němcové v letech 1972 až 1978. Bylo to v době, kdy měla zákaz točit vše kromě anonymních reklam a sta-

rala se o své dvě tehdy ještě malé děti. Postupně vznikly nejméně dvě verze filmové povídky a na jejich základě pak literární scénář. Režisérčiným záměrem bylo vykládat životem Němcové její dílo a zároveň dílem život. A přestože se Věra Chytilová několikrát pokoušela dovést svůj skvělý literární počín do filmové podoby, nikdy se to nepodařilo.

Božena Němcová, osobnost tak komplexní, mnohotvárná a nejednoznačná, je pro mnohé generace žáků a studentů českých základních a středních škol zatížena kanonizovanými atributy školních osnov. Nebylo naší snahou pouštět se s těmito atributy do polemiky, šlo nám o to nastínit osobnost Němcové jen několika obrysy a dát jí tři, resp. čtyři možné podoby.

První podoba zobrazuje mladičkou Betty, jejíž život byl určován dvěma skutečnostmi, jednak rodinným původem a jednak předčasným sňatkem, navíc s mužem, kterého si nevyvolila. Betty měla složitý vztah s matkou, chladnou, přísnou a trestající, více tíhla k otci, vlídnému a láskyplnému, který však pobýval významnou část roku mimo domov. Za zmínku stojí rovněž jazyková situace v rodině Panklových. Čeština tam nebyla převažujícím komunikačním jazykem. Svědčí o tom skutečnost, že už dospělá a česky uvědomělá Božena si se svou matkou i sourozenci vždy psala německy, ale také fakt, že otec česky nikdy neuměl.

V podobě druhé potkáváme mladou Barboru Němcovou již planoucí pro své ideály. Tím prvním je skutečná literární tvorba. Němcová už se nespokojuje jen se psaním českých dopisů, ale pouští se do prvních samostatných literárních počínů. Svou tvorbu a právo na ni se snaží před manželem obhájit a zároveň touží dokázat mu, že ona i její práce jsou hodny toho, aby je respektoval. Tím druhým tajným ideálem je touha prosadit si své právo na lásku, na intelektuální souznění a harmonický vztah opětovaného citu s mužem, který její tvorbu podněcuje.

Třetí podoba zachycuje zralou ženu vyškolenou životem v trvalé snaze alespoň o jakousi existenční samostatnost, ve snaze obstát v těžkém existenčním zápase o sebe a své děti, a to i v tak nevýhodném postavení, jaké jí způsobovalo dobové chápání úlohy ženy v manželském vztahu i ve společnosti.

Čtvrtá podoba naší Němcové je inspirovaná literární postavou Viktorky, která je Betty, Barboře a Boženě tak blízká. Je to mnohovrstevná postava, která v ději *Babičky* prochází složitým vývojem. Němcová do ní vložila kus sebe sama, své obrovské životní odvahy. Ta Viktorce velí jít tam, kam

Tři podoby Boženy Němcové

ji srdce táhne, a radši zůstat pro ostatní pošetilým bláznem vytlačeným na okraj společnosti, než se nechat připravit o svou svobodu a právo na životní lásku.

Postava Josefa Němce představuje protějšek Boženy, reprezentuje přísný a nedotknutelný svět mužů s jejich privilegii a automatickou potřebou mít řízení věcí ve svých rukou. Ač to byl on, kdo přivedl svou mladou ženu k českému vlastenectví, nemá pro její literární tvorbu příliš pochopení. Zároveň však Němec jako Boženin partner umožňuje divákovi nahlédnout obraz spisovatelky jinak než jen z její vlastní perspektivy: Němcová vedle něho projevuje svůj obrovský talent, svou nehynoucí vášeň psát a tvořit, která se jí stala životní prioritou, ale zároveň i jistou nepraktičností, která přispěla k jejímu existenčnímu strádání.

Jazyk postav našeho scénáře je oproti původním textům, tzn. korespondenci Němcové a dobovým dokumentům, adaptovaný. Příběh zahrnaný studenty češtiny jako cizího jazyka cílíme na studenty stejného zaměření, proto jsme vybrané pasáže museli upravit co do lexika i slovosledu, aby byl pro diváky na první poslech více srozumitelný. Rovněž při tvorbě povídky o Viktorce jsme se držely textové adaptace pro středně pokročilou úroveň

znalosti češtiny. Lepšího porozumění filmové podoby cizinci jsme se navíc snažili dosáhnout přidáním českých titulků.

Náš plánovaný divadelní projekt o Němcové byl ve srovnání s předšlými inscenacemi ambicióznější v tom, že v předchozích představeních (*Konference 2017, Europeana 2018, Povídky z baru 2019*) jsme se soustřeďovali hlavně na kvalitu řečového projevu a pohyb po scéně jsme omezovali. Studenti představovali účastníky vědecké konference, televizní debaty nebo hráli hosty v baru, kteří především sedí za stolem a hovoří. U Němcové jsme plánovali představení, při němž se herci na jevišti pohybují mezi kulisami a hrají s rekvizitami.

O to větší bylo naše zklamání, když byl 12. března 2020 kvůli koronaviru vyhlášen nouzový stav a z něho plynoucí zákaz navštěvování škol a skupinových aktivit vůbec. Neuměly jsme si představit, že by měly všechny naše plány vzít rázem za své, ale jak se obejít v divadelním představení bez jeviště, bez skutečného kontaktu mezi herci a bez diváků, to jsme nevěděly. Vzhledem k tomu, že výuka ve všech ostatních předmětech byla bez meškání převedena na on-line platformu, pozvaly jsme k takové formě výuky i studenty divadelního semináře, i když nám chyběla jasná představa, kam vlastně směřovat. Z toho důvodu jsme také očekávaly, že studenti začnou ze semináře odpadat. Na rozdíl od výuky ve třídě je zde nečekalo nic víc než sedět u monitoru, číst text, analyzovat jeho obsah, a především pilovat artikulaci. Artikulačně obtížná místa slov a slovních spojení, přízvuk, větná intonace a větný důraz, to všechno jsme probírali v mnohem větším detailu, neboť nic jiného nás nerozptylovalo. Záhy se však ukázalo, že i přes určitou jednotvárnost náplně divadelního semináře vedeného on-line studenti nejenže neodpadali, ale začali se ve svých rolích výrazným způsobem zlepšovat.

Taková forma úzké spolupráce online zároveň kompenzovala sociální vakuum, které studenti v té době zažívali. Většina z nich zůstala v Praze, daleko od svých rodin a blízkých kamarádů, bydleli nejčastěji na koleji, kde převážnou část dne trávili o samotě ve svém pokoji. Ve společné tvorbě nejen rolí, ale i kostýmů, masek, rekvizit a hudebního doprovodu nacházeli pojitko a společný zájem.

Navíc právě bariéra obrazovky a intimita vlastního pokoje bylo to, co dovolilo studentům zbavit se v počáteční fázi studu a soustředit se tak na jazyk, jeho zvukovou i obsahovou stránku, s větší pozorností.

Abychom jejich motivovanost udržely, počaly jsme vymýšlet způsob, jak společnou “dřinu“ nezahodit do koše a neobrat studenty o potlesk. Rozhodly jsme se pro jediný dostupný způsob, a tím nám byly digitální konferenční nástroje. Tak jsme začali místo jevištního tvaru připravovat konferenční on-line záznam stylizovaný jako divadlo. Nová cílová meta byla na světě.

Divadlo je vždy vytváření iluze: Kontakt mezi herci na jevišti vytváří obraz světa, jak ho vnímáme. Divadlo snímané on-line konferenčním nástrojem je vytváření iluze hned dvojí: řečově performovaný příběh se stává základem pro vytváření další iluze, totiž představy reálného lidského a prostorového kontaktu mezi jednotlivými protagonisty. Postavy příběhu osamocené v rámečcích na obrazovce, bez možnosti tohoto kontaktu, protagonisté izolovaní, každý ve svém pokoji jen s počítačem, kamerou a mikrofonem, mají v divákovi budit dojem, že jejich oddělení je jen zdánlivé a že hranice rámu jsou prostupné. Herci se k sobě obracejí, hledí si do očí, mluví na sebe, gestikulují, podávají si rekvizity, jako by jejich prostorová izolace byla jen klam a ve skutečnosti neexistovala.

To je kýžený výsledek, cesta k němu však nemusí být snadná. Práci nám komplikovalo samotné internetové připojení studentů z kolejí, vzhledem k velké vytiženosti bylo občas nedostatečné a obraz se zasekával. Co se týče samotné režie jednotlivých scén, obtížné bylo pro studenty zejména zapamatovat si, kde se nachází jejich komunikační partner nebo partneri, kam mají otáčet hlavu a upřít zrak. Rozmístění postav na obrazovce bylo vždy jiné, takže i orientace se měnila s každým novým záběrem. Instrukce typu *Otočte hlavu z vaší pozice doleva/ doprava... dívejte se výš/ níž* patřily mezi nejčastější.

Počítačová kamera je nehybná: zabírá prostor stále stejné velikosti, nezoomuje, nešvenkuje. Záběr počítačové kamery se jeví divákovi jako okno rámuující hlavu snímané osoby po ramena. Hlavní pozornost se tak soustřeďuje na obličej. On-line zkoušky dovolily zaměřit se na tvář a pracovat s možnostmi jejích výrazů, s proměnlivostí mimiky, s gesty rukama, popř. se skromnými rekvizitami. Výsledným vizuálním formátem je vlastně portrét. Takový působ zobrazení korespondoval i se záměrem našeho sdělení: formou portrétu jsme tvořili portrét. Soustředili jsme se na nástin jedné osobnosti, Boženy Němcové, ve třech jejích podobách, které se spolu se čtvrtým portrétem Viktoriky spojují v celek.

Příběh mladé Betty

Přechod mezi jednotlivými podobami Boženy Němcové vznikl prostřednictvím filmové animace kreseb, resp. návrhů účesů a kostýmů od studentky, která si vzala tvorbu kostýmů na starost. Podle jejich návrhů si pak studenti kostýmy sami dotvářeli, někdy dokonce šili. Svůj prostor dostaly i obě violistky, které jsme v souboru měli. Pro hudební doprovod k představení jsme zvolili čtyři písně, ony samostatně vytvořily aranžmá pro dvě violy a hudbu nahrály. Vysokoškolské jazykové vzdělávání je úzce zaměřené: umožňuje studentovi dosahovat vysoké úrovně znalosti v jedné specializované oblasti. Proto za jeden z největších přínosů divadelně orientovaných seminářů považujeme to, že dávají možnost studentovi uplatnit vedle talentu jazykového také talent herecký, výtvarný či hudební a tyto vlohy vzájemně propojovat.

Abychom se při předvedení výsledného tvaru, jímž bylo video, více přiblížili divadelnímu představení, k němuž patří především publikum, stanovili jsme den a hodinu premiéry na You Tube a náš divadelní počín jsme hlavně mezi studenty propagovali prostřednictvím plakátu a video traileru (k nahlédnutí zde: https://www.youtube.com/watch?v=_y5OQXbBwul). Krom toho jsme k představení *Tři podoby Boženy Němcové* připravili

Viktorka

sborník (k nahlédnutí zde: <https://ubs.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/92/2020/06/Sbornik-3-podoby-FIN-2.pdf>), kam vedle pedagogů přispěli hlavně studenti; vyslovovali se k otázkám, jaká byla jejich cesta k tomuto představení, co prožívali a co si z něj odnesli. Studentské postřehy se týkají následujících oblastí:

Literárně historická: „Dozvěděla jsem se hodně o životě Boženy Němcové, o její rodině a o dalších důležitých postavách na tehdejší české literární scéně.“

Výslovnost a zvuková stránka jazyka: „Na začátku jsem si vůbec nevšimla, že jsem něco říkala nesprávně, protože jsem mluvila nedbale a nepřemýšlela jsem o tom. Seminář mě nutil věnovat výslovnosti větší pozornost. Občas jsem byla velmi smutná, že se mi to nedaří, ale teď jsem i v běžné komunikaci začala dávat mnohem větší pozor na délky vokálů a na „o“ a slyším, jak mi divadelní seminář pomohl.“ – „Divadlo není jenom psaný text, ale i frázování a intonace. Intonaci můžete mít správnou jenom tehdy, když rozumíte tomu, co říkáte a na co reagujete. Tak jsem se v divadelním kurzu naučila hodně o intonaci v češtině, protože ta je někdy trochu jiná než v němčině.“ – „Rytmičká cvičení mi pomohla naučit se v češtině lépe frázovat.“ – „Žádný kurz mi snad nedal tolik práce na výslovnosti jako on-line divadlo.“ – „Pro

Japonce je velmi těžké vyslovovat slova se samými konsonanty. Tak jsem větu ‚Šlápla jsem na trn‘ dlouho vyslovovala ‚Šlápla jsem na trůn‘. Ale po několika cvičeních se mi to nakonec povedlo vyslovit správně.“

Rozvoj slovní zásoby: „Naučil jsem se nová slova, ale i lepšímu porozumění.“ — „Díky studiu role jsem si hodně českých frází osvojila aktivně, protože když vyslovujete něco, vůči čemu cítíte silný emocionální prožitek, zůstane to ve vaší paměti dlouho a hluboko.“

Uvedení gramatiky do praxe: „V divadelní skupině mi to, co jsem se naučil ve škole z učebnice, jaksi sedlo, propojilo se to dohromady a já jsem konečně začal češtině doopravdy rozumět.“

Za podstatnou považují studenti také psychologicko-sociální roli divadelní průpravy: „Zbavila jsem se ostychu mluvit česky před lidmi. Na začátku jsem z toho měla opravdu strach, ale v divadelním kurzu mi všichni pomáhali a teď už strach nemám.“ — „Na tento seminář jsem se zapsala s jediným cílem, abych překonala psychologickou bariéru při mluvení. Pro mě je to velká překážka, skoro všechny ostatní problémy z toho vyplývají. Pomohlo mi to zbavit se nervozity nejen při přednesu, ale potom i při běžných rozhovorech a komunikaci s lidmi.“ — „Divadelní představení mi pomohlo prolomit mnoho bariér, které jsem měla ve své hlavě. V minulosti jsem se hodně bála veřejných vystoupení a měla jsem problémy, když mě někdo chtěl natočit. Dnes mám větší sebedůvěru a to všechno jen díky tomu semináři.“

Představení, které mělo online premiéru 10. června 2020 a lze je zhlédnout na YouTube (<https://www.youtube.com/watch?v=EY8PNSIVqyc>), bylo diváky příznivě přijato a my máme radost, že ani koronavirová krize náš projekt nepřekazila.

Poznámky:

1/ https://ar1.nfa.cz/ar1-nfa/cs/detail-nfa_un_cat-037893-Tvar-nadeje/?disprec=19&isec=1&pg=2

Literatura:

Robert Adam et al., *Božena Němcová — Korespondence. 1844–1861, I.–IV*, (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2003–2007).

Jaroslava Janáčková, *Příběh tajemného psaní* (Praha: Akropolis, 2001).

Jiří Morava, *Někdejší Betty* (Ostrava: Sfinga, 1995).

Václav Tille: *Božena Němcová* (Praha: Družstevní práce, 1947).

Ilona Starý Kořánová učí bohemistiku pro cizince na FF UK a na FAMU v Praze. Vedle metodiky výuky češtiny jako cizího jazyka, kam patří i vedení divadelního semináře pro studenty ČCJ, se ve své odborné činnosti zaměřuje na problematiku českého vidu a protikladu děj versus stav.

The Culture of Dissent in Czechoslovakia (and Poland)

David S. Danaher

1. Course particularities

“The Culture of Dissent in Czechoslovakia and Poland” is an introductory course for undergraduates that I have taught at UW-Madison since 2010. It is interdisciplinary, and students may register through a number of different programs: Geography, History, Political Science, or Slavic Studies. Students are not required to have any prior knowledge of the region’s cultural history, although we always have a number of Russian or Polish majors as well as students from other disciplines who have prior coursework related to East Central Europe; most students, however, know little to nothing about the region prior to enrolling. The course is sponsored by UW-Madison’s Center for Russia, East Europe, and Central Asia (CREECA), which provides funding for a teaching assistant as well as a number of guest speakers. Completion of the course also satisfies requirements in two undergraduate certificate programs (UW-Madison’s equivalent of a minor), one in Slavic Studies and another that is offered through CREECA.

The actual rubric under which I teach the course is the much more general “Introduction to Central and Eastern Europe,” which may be (and has been) taught differently, depending on the disciplinary competencies of the instructor. When I planned my version of the course, I focalized the content to the culture of dissent in two countries: the stories of dissent in Czechoslovakia and Poland are remarkably complementary and together they provide a general framework for making sense of dissent as, broadly speaking, a modern phenomenon. Focalizing the content (and also focalizing it on dissent) resulted in a doubling of the usual enrollments in the course: the last few times I have taught the course we have had between 70 and 80 students.

The course has a 75-minute lecture component (with opportunities for dialogue during each lecture) on Tuesday and Thursday, and four 50-minute, TA-led discussion sections that take place every Wednesday. The course is taught every other year during the spring semester, and it alternates with a companion course, also sponsored by CREECA but focused on Russia.

The course has an extensive Canvas site that provides historical background, profiles of key figures and events as well as the cultural artifacts that we examine, and also information about the guest speakers in any given semester. The Canvas materials are tightly integrated into both the lectures and the Wednesday discussions.

While the course explores the culture of dissent in both Czechoslovakia and Poland for the reason indicated above, I will limit my discussion here to the first module.

2. Course argument

We approach the culture of dissent primarily through a humanities lens, that is, by examining cultural artifacts (literature of various kinds as well as films) that in some way speak to the lived experience of dissent in that time and place. To quote from the course description: “This approach will involve problematizing the notion of dissent by suggesting that it is not tied to one particular time and place (to one historical -ism). Ideally, we will be able to view the subject not so much as an object of historical investigation (from a 21st-century American perspective), but as something relevant to our own lives that teaches us something about ourselves, and we might take from the course a working definition of dissent that we could apply to contemporary American society. A motif running throughout the course will be a focus on ‘faces of dissent’ or the stories of individuals involved as ‘dissidents’ in the countries under consideration.”

Learning goals for the course are the following: (1) Students will demonstrate knowledge of major historical events and figures in the culture of dissent in Czechoslovakia and Poland; (2) Students will develop critical awareness of key texts (both written texts and films) that emerge in or from the culture of dissent in these two countries; (3) Students will develop critical-thinking skills related to the idea of dissent as a modern phenomenon.

While the course's primary focus is on the culture of dissent there and then, we interweave the here and now component into virtually all of our classes, although this is done with particular focus in the TA-led discussion sections. To fulfill certain assignments, students are also encouraged to extrapolate from our discussions of the pre-1989 Central European context to broader manifestations of dissent, both historical and contemporary. I have both systematized and amplified this aspect of the course in each of its successive incarnations. A recent innovation in the course has been to invite a representative from the Wisconsin affiliate of the American Civil Liberties Union—if there is an organization that has historically been linked to “dissent” in the American context, it is the ACLU—to talk about the organization's work on both the national and local-Wisconsin stages. Representatives of other organizations with a focus on social justice (for example, Black Lives Matter) may also be invited in future versions of the course.

3. Guest speakers

The course usually features a half-dozen guest speakers, and these come from a variety of scholarly disciplines, including History, Political Science, Political Philosophy, Political Theory, Sociology, Literatures and Cultures, Defense Studies. Some speakers are from the Wisconsin community (the representative of the ACLU described above) and, more locally, the UW community. One of the more impactful talks in the course has been given by a UW professor of French, who is Polish and was both a PhD student in Warsaw in the 1980s and a (reluctant, as he admits) underground Solidarity activist: he distributed Solidarity pamphlets hidden underneath his newborn baby in a baby carriage. The talk is deeply personal, but the speaker does a fantastic job of situating his and his family's own experience within the larger East Central European and Polish contexts.

4. Selected course materials

In the course's introductory module, which sets students up to think about dissent in both historical and contemporary terms, we read Timothy Garton Ash's first-hand accounts of the revolutionary moments in the Czechoslovak

(“Inside the Magic Lantern”) and Polish (“Warsaw: The First Election”) contexts. Key concepts related to dissent from various books about political organizing, non-violent revolution, and lessons to be drawn from human history (see Alinsky, Chenoweth and Stephan, Engler and Engler, Nagler, Popovic, Sharp, and Snyder, although there are certainly other sources from which to draw similar insights) are also integrated into the first few lectures to prime students to read the course materials through the frameworks that these works suggest.

A discussion of Jonathan Bolton's “narratives of dissent,” which I take from his book *Worlds of Dissent*, serve as an introduction to the Czechoslovak context. We also have students read and analyze select visual poems from Václav Havel's so-called anti-codes as part of the introductory material: these poems have proven to be tremendous fun for students to read and interpret (and some can be interpreted in all sorts of ways) but also useful for prompting the students to read the cultural artifacts to come as both situated in their own time and place while simultaneously speaking to us in the here and now.

The text that does the most to frame discussion in the course is Havel's master essay “The Power of the Powerless” (1978), which is available in various editions as well as online. A revised translation by Paul Wilson, who is also the original translator, is available in the May 2018 edition of the journal *East European Politics and Societies and Cultures* (volume 32, number 2); edited by James Krapfl and Barbara J. Falk, this edition also contains over a dozen retrospective readings of the essay by scholars from North America and the Czech Republic. What is, according to Havel, dissent? Why does he call his society “post-totalitarian” and how is this related to his understanding of dissent? Is dissent primarily a political phenomenon (however we might understand the word “political”) or should we also pay attention to its pre-political manifestations? Does dissent, in other words, have a trajectory? Havel's essay is particularly appropriate for reframing conventional (and, alas, surprisingly still entrenched) ideas related to the Cold War: in this essay and other works, Havel shifts the focus from a dichotomous opposition between East and West to an understanding of a modern world in existential crisis, and this proves fruitful for extrapolating lessons from dissent in the East Central European context to the students' here and now. (For more on this point, see Delia

Popescu's *Political Action in Václav Havel's Thought: The Responsibility of Resistance*, in which she provocatively suggests that the West is Dorian Gray and the East is his portrait, and also chapter three in my book *Reading Václav Havel*.)

Since the theme of “faces of dissent” is central to the course's main argument, students read and discuss selected narratives from Michael Long's *Making History: Czech Voices of Dissent and the Revolution of 1989*. This discussion is facilitated by the course TA in the Wednesday section, and certain students always refer back to these narratives (and quite rightly) as the course progresses.

Student reading assignments consist chiefly of primary-source materials, that is, cultural artifacts of the time and place, and these include: one or two of Havel's so-called Vaněk plays, Věra Chytilová's provocative film *Daisies*, Bohumil Hrabal's novella *Too Loud a Solitude*, and Slavenka Drakulić's book of fables *A Guided Tour through the Museum of Communism*. The culminating text of the Czechoslovak module is Tom Stoppard's play *Rock 'n' Roll* because Stoppard essentially does what the students in the course are being asked to do, that is, study the culture of dissent in Czechoslovakia and react to it in some way. In Stoppard's case, he wrote a full-length play while the students usually write only a paper. I should note, however, that I do not require traditional papers, but encourage students with artistic talents to submit creative projects that respond in their own way to the course themes—although I do ask them to accompany any creative project with an artist's statement that analyzes the intent. Over the years I've taught the course, students have submitted paintings, sculptures, podcasts, poems, original musical compositions, and, in one case, a delightful board game inspired by *Daisies*; the most insightful of these creative projects manage to highlight some latent aspect of the course materials and themes (like, for example, the game-like nature of society as it is depicted in Chytilová's film).

The Canvas site for the course links to online materials that support a study of the culture of dissent in East Central Europe. These websites include Making the History of 1989 (<https://chnm.gmu.edu/1989/>) and Socialism Realised (<https://www.socialismrealised.eu>). Todd Armstrong at Grinnell College, working with his then-student Matthew McCarthy as well as staff at the National Czech and Slovak Museum and Library (NCSML), has

also compiled a useful set of materials for investigating the Czechoslovak culture of dissent at <https://toddarmstrong.sites.grinnell.edu/revolutionaryczechoslovakia/>, and these include a set of curated links to NCSML oral histories of emigrants from Czechoslovakia (see also <https://ncsml.omeka.net/oralhistories>). Another useful web resource is the NCSML's curricular project 68.77.89 (<http://www.687789.org>).

Needless to say, the subfield devoted to the study of the culture of dissent in East Central Europe is vibrant with new studies that emerge every year (it is, quite frankly, hard to keep up). On my list to integrate into the course the next time I teach it are the following: the 2017 edited volume *Bytová revolta: Jak ženy dělaly dissent*, which I've heard is being translated into English; Barbara Day's 2019 book *Trial by Theatre: Reports on Czech Drama*; Adam Whybray's 2020 book *The Art of Czech Animation: A History of Political Dissent and Allegory*; and Daniel Q. Gillion's 2020 study *The Loud Minority: Why Protests Matter in American Democracy*. I will also be drawing on the materials in the forthcoming volume, edited by myself and Kieran Williams, *Václav Havel's Meanings: His Key Words in Context and Their Legacy*.

Recommended literature:

- Saul D. Alinsky, *Rules for Radicals: A Pragmatic Primer for Realistic Radicals* (New York: Vintage, 1989).
- Jonathan Bolton, *Worlds of Dissent: Charter 77, the Plastic People of the Universe and Czech Culture under Communism* (Cambridge: Harvard University Press, 2012).
- Paulina Bren, *The Greengrocer and His TV: The Culture of Communism after the 1968 Prague Spring* (Ithaca: Cornell University Press, 2010).
- Erica Chenoweth and Maria J. Stephan, *Why Civil Resistance Works: The Strategic Logic of Nonviolent Conflict* (New York: Columbia University Press, 2011).
- Věra Chytilová, *Daisies* (1966).
- David S. Danaher, *Reading Václav Havel* (Toronto: University of Toronto Press, 2015).
- David S. Danaher and Kieran Williams, eds. *Václav Havel's Meanings: His Key Words in Context and Their Legacy* (Prague: Karolinum Press and University of Chicago Press), forthcoming 2021.
- Barbara Day, *Trial by Theatre: Reports on Czech Drama* (Prague: Karolinum Press, 2019).
- Daniel Q. Gillion, *The Loud Minority: Why Protests Matter in American Democracy* (Princeton: Princeton University Press, 2020).

- Slavenka Drakulić, *A Guided Tour Through the Museum of Communism* (London: Penguin Books, 2011).
- Mark Engler and Paul Engler, *This Is an Uprising: How Nonviolent Revolt Is Shaping the Twenty First Century* (New York: Nation Books 2016).
- Timothy Garton Ash, *The Magic Lantern: The Revolution of '89 Witnessed in Warsaw, Budapest, Berlin and Prague* (New York: Penguin Random House, 1990).
- Bohumil Hrabal, *Too Loud a Solitude*, trans. Michael Henry Heim (New York: Harcourt 1990).
- Marcela Linková and Nad'a Straková, eds. *Bytová revolta: Jak ženy dělaly dissent*. Prague: Academia, 2017).
- Michael Long, *Making History: Czech Voices of Dissent and the Revolution of 1989* (London: Rowman & Littlefield, 2005).
- Michael N. Nagler, *The Nonviolence Handbook: A Guide for Practical Action* (Oakland: Berrett-Koehler Publishers, 2014).
- Delia Popescu, *Political Action in Václav Havel's Thought: The Responsibility of Resistance* (London: Lexington Books, 2011).
- Srdja Popovic, *Blueprint for Revolution: How to Use Rice Pudding, Lego Men, and Other Nonviolent Techniques to Galvanize Communities, Overthrow Dictators, or Simply Change the World* (New York: Random House, 2015).
- Gene Sharp, *From Dictatorship to Democracy: A Conceptual Framework for Liberation* (London: Serpent's Tail, 2012).
- Timothy Snyder, *On Tyranny: Twenty Lessons from the Twentieth Century* (New York: Tim Duggan Books, 2017).
- Tom Stoppard, *Rock 'n' Roll: A New Play* (New York: Grove/Atlantic, 2011).
- Adam Whybray, *The Art of Czech Animation: A History of Political Dissent and Allegory* (London: Bloomsbury Academic, 2020).

David S. Danaher is Professor of Slavic Studies at the University of Wisconsin-Madison where he teaches courses on East Central European culture, the Czech language, and other topics. He is the co-editor (with Kieran Williams) of the volume *Václav Havel's Meanings: His Key Words, Their Context and Legacy*, which is forthcoming in 2021 from Prague-based Karolinum Press.

Lída Holá

Autorka učebních materiálů pro výuku češtiny jako cizího jazyka, Lída Holá, patří k nejvýraznějším osobnostem oboru. V mnoha kursech češtiny pro cizince v České republice i v zahraničí se používají učebnice a adaptované texty, jejichž je autorkou či spoluautorkou, internetové stránky její značky *Czech Step by Step*, spravované pod jejím vedením, poskytují učitelům další materiály a metodickou podporu. V září 2020 byly uvedeny na trh e-verze několika jejích učebnic. Na ně se Lídy Holé zeptáme, stejně jako na to, jak letošní, kvůli pandemii covidu-19 mimořádný rok ještě ovlivnil její práci.

Paní Holá, v jaké situaci Vás zastihla koronavirová krize?

Jedním slovem, v dobré. Popularita a náklady učebnic naší značky v posledních letech rostou a my jsme za to samozřejmě velmi rádi. Zároveň za takový trend cítíme velkou zodpovědnost a plánujeme řadu projektů, které mají naše materiály doplnit či inovovat. Do značné míry máme rozpracovaný například projekt učebnice *Česky krok za krokem 3* pro úroveň B2, ke kterému jsme s mou spoluautorkou Pavlou Bořilovou a nakladatelem Filipem Tomášem přizvali i další kolegyně, a ve spolupráci s Asociací učitelů češtiny jako cizího jazyka pracujeme i na koncepci učebnice pro studenty bez znalosti latinky. V plánu je i příprava příručky *Česká gramatika v praxi*, která přinese shrnutí didakticky simplifikované gramatiky, jak ji představujeme v našich učebnicích, a zabývali jsme se myšlenkou na přepracování a inovace některých starších učebnic... Příchod pandemie naše předpokládané termíny výrazně posunul. Všechny síly jsme totiž na řadu měsíců museli věnovat tvorbě on-line verzí základních jazykových mutací našich učebnic. Nyní se však už zase vracíme k intenzivní práci na zmíněných projektech.

S uzavřením obchodů, škol a vzdělávacích institucí, ale i hranic, a s dalšími omezeními takřka na celém světě se rázem změnil dosavadní rytmus a systém prodeje i používání tištěných učebnic. Jaké kroky jste v tomto ohledu museli Vy a nakladatelství Akropolis podniknout?

Dopad různých opatření, z nichž nejcitelnější bylo omezení cestování a uzavření knihkupectví, jsme pocítili ve zvýšené poptávce po různých online materiálech. Přiznám se, že zpočátku se nám do vydávání e-verzí našich učebnic nechtělo, protože jejich příprava vyžaduje znalosti, které jsme doposud nevyužívali, a také značné investice. V tom je situace češtiny jako cizího/druhého jazyka velmi odlišná například od angličtiny, španělštiny nebo němčiny. Jde o méně vyučovaný jazyk a vývoj materiálů je tímto faktem poznamenán (i když naším cílem vždy bylo a bude, aby nesrovnatelně menšími finančními možnostmi nijak netrpěla kvalita naší práce). Takže doba nás, stejně jako spoustu dalších lidí z jiných oborů, donutila naučit se e-verze vyrábět. Zpočátku jsme se omezili na cvičení online, která jsme umisťovali na našich webových stránkách. Vyučující i studenti na ně velmi dobře reagovali a zároveň nám začaly chodit prosby o poskytnutí PDF našich učebnic. Tomuto požadavku jsme nemohli vyjít vstříc kvůli autorským právům, ale o to usilovněji jsme se snažili dobrat se uspokojivých výsledků u e-verzí. Takže jaro a léto byly opravdu náročné, ale do nového školního roku na počátku září 2020 už jsme vstupovali solidně připraveni.

Jak tyto e-verze učebnic fungují? Co navíc nabízí oproti verzím tištěným?

E-verze jsou vlastně streamovaná PDF textu učebnic a pracovních sešitů, která zveřejňujeme prostřednictvím platformy ISSUU (návod k získání a použití uvádíme na našich internetových stránkách) a která nelze kopírovat ani tisknout. Oproti tištěným verzím jsou obohacena o tzv. interní a externí navigaci, vyznačenou dobře rozpoznatelnými růžovými symboly. Interní navigace poskytuje možnost „listovat“ po stránkách stejně jako v tištěné knize, ba dokonce ještě snáze, ale taky „proklikávat se“ do obsahu, do jednotlivých částí kapitol, stránkového slovníčku, přílohy a gramatických tabulek. Externí navigace navádí uživatele na již zmíněná online cvičení a testy na našich webových stránkách a nabízí jim také komfortní poslech jednotlivých audionahrávek pomocí vnořených YouTube videí. Takto jsme připravili e-verze anglické a ruské jazykové mutace našich učebnic *Čeština expres* a *Česky krok za krokem 1 a Česky krok za krokem 2*.

Máte už k těmto verzím učebnic zpětnou vazbu z vyučovací praxe?

Reakce jsou opravdu četné a velmi pozitivní, a to i přesto, že určitým zklamáním pro uživatele může být skutečnost, že materiál neumožňuje do textu

přímo psát – to by bohužel vyžadovalo řádově vyšší a dražší programátorské řešení. Psaní do textu lze však vyřešit v různých komunikačních kanálech, které se v kursech používají, například v Zoomu lze do zobrazeného textu pohodlně vpisovat pomocí nástroje Annotate.

A budete v budoucnu e-verze technicky ještě dále rozvíjet?

Pokud se e-verze osvědčí i v dlouhodobém horizontu, můžeme k nim přidávat další cvičení online. Časem by bylo možné obohatit je o další vizuální vrstvu, videa k textům, především dialogům.

Důležitou součástí Vašich učebnic jsou i materiály, které jsou k dispozici na stránkách czechstepbystep.cz, včetně manuálů, audionahrávek a testů k jednotlivým lekcím. Výhoda pro učitele (a studenty) je zcela zjevná. Ale co k tomu, že poskytujete tyto materiály online zdarma, vede Vás?

Doplňkové materiály k výuce jsou dnes trendem doby, uživatelé je očekávají a my jim tento komfort rádi poskytujeme. V době, kdy jsem s tím začínala, tedy v roce 2000, to ovšem bylo spíše výjimečné, například manuály pro učitele patřící k učebnicím britské provenience byly tištěné a velmi drahé, což je pochopitelné – jde vlastně o specifické know-how. To odráží i skutečnost, že *Manuály pro učitele* byly vždy zdaleka nejnavštěvovanější částí našeho webu, i když teď v době koronaviru je dohánění i sekce *Cvičení online*.

Jaký byl první impuls pro vznik těchto manuálů? Tedy samozřejmě kromě přesvědčení, že k učebnicím patří metodická příručka, což je sice přístup velmi profesionální, ale v oboru čeština jako cizí jazyk dosud ojedinelý...

Od počátku své práce na učebnicích i ve výuce samotné jsem se snažila směřovat ke komunikativnímu způsobu výuky a v intencích tohoto přístupu podřídit gramatický plán obsahovému zaměření lekce. Vystudovala jsem dva cizí jazyky, ale ne češtinu, a tak jsem stejně jako moji studenti vnímala náš jazyk jaksi „zvnějšku“. Proto jsem si dala za cíl gramatický výklad didakticky simplifikovat a představovat vyučované jevy jiným způsobem, než jak se probírají v tradičních mluvnících určených rodilým mluvčím. Snad se mi podařilo některé gramatické jevy, například vid, prezentovat přístupněji a zdůraznit jako priority výuku gramatického rodu, sloves a předložek. To, jak doufám, napomohlo češtinu pro cizince vymanit z jakési „fascinace deklinací“, která v tradiční výuce představovala deklinační koncovky jako

to nejdůležitější a do výuky zvláště Neslovanů vnášela značnou frustraci. Tento způsob výkladu jsem chtěla přiblížit i vyučujícím, na což v tištěných učebnicích není prostor. A tak vznikly *Manuály pro učitele*, které postupy použité v učebnicích osvětlovaly.

Vaše *Manuály* jsou obsáhlé, najdeme v nich kromě metodických pasáží a tipů i různé konkrétní aktivity a cvičení. Vlastně se tedy nejedná o klasickou metodickou příručku. Proč?

Dalším důvodem pro vznik a podobu manuálů bylo přesvědčení, že umět je víc než znát a že pouhé pochopení látky nestačí – důležité je i její praktické osvojení. K tomu je zapotřebí důkladné procvičení materiálu – ne toho náhodně zkopírovaného z různých zdrojů, ale pevně zakotveného v látce probírané v učebnici. Doplnovala jsem proto manuály pro učitele aktivitami, které hlubšímu procvičení učiva a jeho osvojení napomáhají. Nepopírám ovšem, že za tím stála i moje vlastnost, která mé nejbližší spolupracovníky mírně řečeno občas trochu znervózňuje. Nikdy totiž nejsem úplně spokojená s tím, co je hotové, a coby typický kreativec se snažím vždycky všechno vylepšovat.

Metodické materiály k Vaším učebnicím ovšem využívají i ti, kteří vyučují podle jiných učebnic. Jak si to vysvětlujete?

To souvisí s třetím důvodem, proč jsem manuály začala vytvářet, a je to smutná věc, která mě dost trápí. Jde o to, že naše školství, hlavně to vysoké, podle mého názoru dlouhodobě podceňuje praktickou stránku přípravy budoucích učitelů a, slovy Ondřeje Hausenblase, klade sice velký důraz na to, CO se má učit, ale už ne na to, JAK, jakým způsobem a jakými metodami. Studenti pedagogicky orientované bohemistiky jsou často sami vyučováni konzervativními metodami, takže sice umějí odříkat, že výuka má být zajímavá, podnětná, efektivní atd., ale neumějí to v praxi provádět, protože tomuto způsobu výuky nebyli sami vystaveni a jejich začátečnická školní praxe nebyla dostatečně reflektována, analyzována a hodnocena. Umění učit je kromě teoretické přípravy ze své podstaty nedílně spojeno i s praxí, je to v nejlepším smyslu slova dobré řemeslo – stejně jako třeba chirurgie nebo zubařina. Jako metodička i observátorka mnoha jazykových kurzů jsem tento nedostatek vždy palčivě vnímala. Proto chci pomocí *Manuálů pro učitele* vyučujícím pomáhat především v praktické výuce.

Myslíte si tedy, že je v tomto ohledu výuka češtiny jako cizího jazyka požadu za jazyky, které se učí více, za němčinou, angličtinou atd.?

Z časových i zdravotních důvodů nestačím všechnu literaturu sledovat, ale obávám se, že ano. Stále ještě často převládá přístup, že metodika výuky, takřkajíc „teorie praxe“, je podceňovaná a přehlížena. Teoreticky dobře vybavený bohemista ještě nemusí být dobrý učitel. Hodně by pomohlo, kdyby si budoucí pedagogové nejen vyzkoušeli výuku v praxi, ale kdyby jejich lekce také byly podrobně reflektovány a analyzovány, třeba na základě nahrávek.

Všimla jste si při svých hospitacích a observacích ve výuce nějaké „typické“ chyby či nedokonalosti, nějakého učitelského „nešvaru“, na který byste chtěla upozornit a který by byl relevantní i pro digitální výuku?

Během observací jsem viděla hodně dobrých vyučujících a pěkných lekcí, ale některých nešvarů jsem si povšimla. Vyučující mají někdy pocit, že musí obsah učebnice – ať už naší, či jiné – neustále rozšiřovat. Myslí si, že čím víc materiálů z různorodých zdrojů na lekci přinesou, tím lépe. Opak je ale pravdou. Domnívám se, že pokud používáme postupy moderní výuky, jako je probuzení zájmu, elicitace znalostí, predikce, fázovaná práce s textem, individualizace učiva a podobně, lze i s menší šíří materiálu vybudovat výbornou lekci. I to je důvod, proč vytvářím již zmíněné produkty typu *Manuálů pro učitele* a online cvičení, které prohlubují osvojení probírané látky, ale přitom jsou s učebnicemi plně gramaticky i lexikálně kompatibilní. Doporučuji také vyučujícím, aby absolvovali alespoň pár lekcí nějakého pro ně zcela nového cizího jazyka. Tak si nejlépe uvědomí, jakou kvantitu látky lze během lekcí v průměru obsáhnout. Výborné jsou i vzájemné observace – při pozorování kolegů člověk vidí, co sám dělá dobře nebo špatně.

Za další nešvar pokládám nadužívání mediačního jazyka a zejména jeho chaotické používání typu „jedno slovo anglicky (nebo jiným jazykem), druhé slovo česky“. Mnoho věcí lze prezentovat nebo vysvětlovat pouze česky, a je škoda, že to někteří učitelé nevyužívají. Stále také převažuje značný důraz na gramatiku, kterou samozřejmě musíme vyučovat, ale určitě není v komunikativním přístupu jedinou a největší prioritou. Na svých seminářích vždy říkám vyučujícím, že učí studenty, kteří možná nikdy nebudou mluvit a psát bezchybně, ale na druhé straně budou úspěšně dosahovat svých komunikačních cílů – a k tomu bychom měli při výuce směřovat.

Vzájemné observace a hospitace ale zatím nejsou ve vyučovací praxi standardem, a to ani – jak jste již zmínila výše – v kontextu pedagogických praxí a výuky učitelů-začátečnicků. Jak by taková reflexe mohla či měla probíhat? Sestavila jste pro tyto účely také nějakou metodiku?

Bohužel ne, a ani to neplánuju. Zcela to přesahuje mé časové možnosti.

Bude se metodika výuky češtiny jako cizího jazyka podle Vás nějak zásadněji měnit v závislosti na tom, jaké možnosti poskytuje internet a jiná média? Jak?

Co se týče zkušeností a tedy hodnocení výuky podle našich e-verzí, na to je ještě poměrně brzy, prodáváme je teprve od září 2020. Obecně lze říct, že individuální kurzy přes internet byly i v minulosti populární, ale zejména v oblasti skupinové výuky musel být např. přechod na zcela synchronní distanční výuku pomocí zoomu či jiných platforem velmi náročný a vyučující i studenti se takříkajíc ze dne na den museli naučit pracovat s novými komunikačními kanály. Mnoho učitelů i studujících se po zklidnění situace určitě rádo vrátí k prezenční výuce, jak jsme na ni byli zvyklí, už jen pro její atmosféru, která je podle mě nenahraditelná. Pokud si však zvykne na záludnosti techniky, můžeme z digitální výuky čerpat zajímavé podněty, které zcela v intencích komunikativního přístupu posunou výuku k praktičtěji orientovaným cílům. Místo mechanického doplňování izolovaných vět můžou studující třeba dostat zadání, aby si v cílovém jazyce nakoupili na e-shopu potraviny na party, vybrali si restauraci pro oslavu narozenin a výběr zdůvodnili, koupili si letenku nebo jízdenku, naplánovali itinerář pro trasu výletu... Když vyučující objeví podobné typy práce, budou je možná využívat trvale, i po návratu do tříd. To může zvýšit požadavky na vybavení učeben o interaktivní tabule či dataprojektory a s tím spojenou nutnost kvalitního internetového připojení.

Základní principy a metodika online výuky však podle mě zůstanou v podstatě stejné jako ve výuce prezenční. Jako vždy bude záležet na vyučujících, zda budou nepřeborné možnosti internetu rozumně využívat, nebo jimi naopak výuku zahltí. Už dnes vidíme, že se část výuky češtiny online posunula do oblasti „soubyznysu“, který bohužel značně volně až svévolně zachází jak se skladbou vyučovací hodiny, tak s autorskými právy...

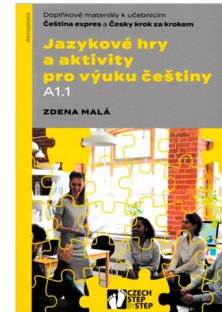
Na konkrétní tipy a rady k výuce už nemáme prostor, ale jednu věc bychom zde přesto chtěly zmínit: Z vlastních zkušeností z digitální výuky velmi oceňujeme rubriku *Krátké české zprávy* i to, že k jednotlivým videím v posledních týdnech přibýly pracovní listy. Jsou zprávy koncipované pro konkrétní úroveň/úrovně, resp. jak s nimi na různých úrovních pracovat? U *Krátkých českých zpráv*, které každý týden v pondělí už několik let zveřejňujeme na našem Facebooku, cílíme na úroveň A2–B1. Texty i cvičení nabízené v současně publikovaných pracovních listech jsou proto poměrně jednoduché. Co se týče lexika, záměrně jsme na cílovou úroveň rezignovali, protože přinášíme zprávy z různých sfér života v ČR, a to implikuje velmi různorodé lexikum. Pracovní listy ale zveřejňujeme kromě PDF i ve Wordu, takže každý vyučující si je může modifikovat podle úrovně svých studentů.

Paní Holá, můžete nám závěrem prozradit nějaký svůj profesní sen?

Moc ráda bych se pustila do natáčení videí a podcastů, a to jak pro studenty, tak pro učitele. Vlastně vidíte, to je také jedna z věcí, kterou jsme už plánovali a kterou nám covid prozatím znemožnil... Takže doufám, že jen dočasně! A pak už mám jen takový skromný sen typu „přeju si světový mír“: chtěla bych, aby čeština přestala být považována za enormně obtížný jazyk a aby (se) ji všichni vyučující i studující učili rádi...

Za rozhovor děkují Kateřina Šichová a Veronika Tuckerová

Lída Holá se teoreticky i prakticky zabývá výukou češtiny jako cizího jazyka od roku 1994. Je zakladatelkou značky *Czech Step by Step* a autorkou nebo spoluautorkou řady učebnic a učebních materiálů (*Česky krok za krokem 1., 2., Čeština expres 1. – 4. aj.*). Založila a řídí edici adaptovaných textů k výuce češtiny pro cizince.

Malá, Zdena (2019):

Jazykové hry a aktivity pro výuku češtiny. A1.1.

Praha: Akropolis. 192 stran.

ISBN: 978-80-7470-260-0.

Podíváme-li se na webovou stránku www.czechstepbystep.cz (v relativně novém, velmi moderním a přehledném designu), musí každého lektora češtiny jako cizího jazyka potěšit stále se rozrůstající nabídka kvalitních publikací Lídy Holé a s ní spolupracujících autorů – od sady dobře známých učebnic a pracovních sešitů až po edici *Adaptované české prózy*. Nově je k dispozici také publikace *Jazykové hry a aktivity pro výuku češtiny* autorky Zdeny Malé. Tento „doplňkový materiál k učebnicím *Čeština expres* a *Český krok za krokem*“ vyšel v roce 2019 a jedná se o přepracované a značně rozšířené vydání starší publikace, vydané v roce 2009 pod názvem *Hry a aktivity pro výuku češtiny pro cizince*.

Kromě vizuální stránky přebalu – původní zelenou barvu nahradily atraktivnější barvy žlutá, šedá, černá a modernější design – se nová verze liší také v počtu her a kapitol, respektive bloků, do kterých jsou aktivity a hry dle procvičovaného gramatického jevu rozděleny. Oproti starší publikaci zde nově najdeme například jedenáct aktivit procvičujících přivlastňovací zájmena.

Publikace je koncipována tak, aby se v ní vyučující mohl velmi snadno orientovat a mohl příslušnou předlohu bez problémů okopírovat. Tomu napomáhá i dobře zvolený formát a kroužková vazba. Každá aktivita obsahuje na levé straně podrobné informace pro lektora: název aktivity, cíl, počet hráčů, pomůcky a podrobný popis, jak s danou aktivitou pracovat. Autorka, jak zmiňuje v úvodním slovu, je zastánkyní vyučování jazyka pouze v cílovém jazyce. Tomu uzpůsobuje i popis aktivity a nabízí lektorovi návod, jak studentům aktivitu jednoduše např. pomoci gest atd. vysvětlit. Často také nabízí i několik variant využití dle obtížnosti. Nechybí ani místo pro případné poznámky vyučujících. Na pravé straně nalezneme předlohu hry

nebo aktivity ke kopírování. Pokud je nutné pracovní list rozstříhat, napomáhá vyznačená přerušovaná čára.

Hry a aktivity jsou rozděleny konkrétně do následujících sedmi bloků: *Číslovky, Základní slovesa, Další slovesa, Modální slovesa, Minulý čas, Přivlastňovací zájmena* a *Akuzativ*. Pokud tuto publikaci využíváme jako doplňující materiál k učebnici *Česky krok za krokem 1*, odpovídají tyto bloky jevům z prvních šesti lekcí (lokativ stejně jako v učebnici není procvičován samostatně, ale v rámci aktivit, které se zaměřují na slovesa). Na závěr publikace navíc přidala autorka jako přílohu prázdné šablony několika her (např. loď, domino), které může každý lektor využít pro procvičení libovolného gramatického jevu.

Nedílnou součástí je i přehled použité slovní zásoby rozdělené podle tematických bloků a jim odpovídajících stran. Ten je bezpochyby nutný, protože autorka využila některé aktivity k procvičování přivlastňovacích zájmen také k naučení nové slovní zásoby. Vzhledem k deklarované úrovni A1 (přesněji A1.1) se mi však slovní zásoba jako *ořezávátko, pouzdro na brýle* nebo *hřeben* v tomto případě jeví jako nepřiměřená a tyto aktivity jsem ve svém kurzu po zvážení obtížnosti nevyužila. Jistě by bylo možné použít aktivitu, při které studenti pouze doplňují požadované tvary zájmen a využívají přitom daná slovíčka pouze pasivně (str. 139), avšak práce s obrázky a přiřazování správných slov či hra domino už vyžadují aktivnější znalosti těchto slov. Je nutné ale zdůraznit, že vše závisí na konkrétním kurzu češtiny, na účastnících kurzu (studenti na univerzitě v zahraničí vs. v České republice; žadatelé o trvalý pobyt v ČR vs. večerní kurz v zahraničí atd.) a především na počtu učebních jednotek, které má lektor pro dosažení dané úrovně A1 k dispozici. Každý zkušený lektor tak může sám posoudit, zda tyto aktivity ve svém kurzu použije či nikoliv.

Autorka nabízí velké množství různorodých her a aktivit, které lze využít jak individuálně, tak ve dvojicích nebo v menších skupinách: klasické křížovky, puzzle, bingo, domino (příčemž generace mých studentů nevěděla, jak se domino hraje), různé karetní hry, loď nebo práce s obrázky. Ve svých kurzech jsem si obzvláště oblíbila diktáty s malováním např. na procvičení číslovek (str. 19). Tato aktivita studenty vždy velmi baví a sami mě upozornili na malou chybu v zadání prvního diktátu (poslední číslo se opakuje). Aktivity neprocvičují pouze jeden konkrétní gramatický jev odděleně, ale jsou zaměřené komplexně, tak, aby byl jev opakován v kon-

textu. Můžeme tak se studenty procvičovat také výslovnost, poslech (hry typu *Slyším – Říkám*, např. str. 178) a porozumění textu (*Logický problém*, str. 60). Nechybí ani herní plány, pro které budete potřebovat kostku a figurky.

Radím se k lektorům, kteří se ve svých kurzech snaží jazyk zprostředkovat hravou metodou. Proto vyhledávám různé materiály, které mi v tom pomohou. Publikace Zdeny Malé k takových materiálům rozhodně patří a ve svých kurzech, ale také například během cesty vlakem na exkurzi, jsem již mohla využít řadu zde nabízených aktivit. A to i přes to, že někdy bývá časově náročné připravit si dostatečný počet sad pro všechny. Řadu karet však lze používat opakovaně, a lektor si tak může díky tomu vytvořit vlastní sady hracích materiálů.

Pandemie koronaviru a s tím spojená distanční výuka v online formátu bohužel ztěžuje využití všech aktivit v této publikaci. Velmi dobře ale online fungují diktáty s malováním, obrázky na hledání rozdílů (str. 70) či graficky velmi pěkný denní plán maminky (str. 71) nebo Petra (str. 77). A i když musím znovu vyzdvihnout neskutečnou podporu ve formě online-cvičení, která tým kolem Lídy Holé v rekordním čase připravil a bezplatně nabízí na svých webových stránkách, ráda ve své distanční výuce využívám také předlohy z publikace Zdeny Malé, které si upravuji i pro jiné gramatické jevy a i pro vyšší úroveň, než je deklarovaná A1.

Kateřina Milotová

Kateřina Milotová vystudovala Učitelství českého jazyka a literatury a německého jazyka a literatury pro ZŠ na Pedagogické fakultě MU v Brně. Několik let externě spolupracovala s Centrem českých studií *Bohemicum* na Univerzitě Regensburg a v současné době působí jako lektorka českého jazyka v Jazykovém centru Univerzity Passau. Její lingvistická disertace se věnuje tématu infinitivu v podmínkových větách.

PAST EVENTS

First Virtual Conference of Czech Heritage Language Schools in the US and Canada in May 2020

Marta McCabe

Representatives of Czech heritage language schools from across the US and Canada meet annually at a conference in order to share their experiences and learn about new trends and materials for teaching Czech as a heritage language. Each year, this meeting is hosted by a specific Czech school. The 9th annual conference in May 2020 was planned to be organized by the *Czech and Slovak School of North Carolina* and held at the University of North Carolina at Chapel Hill. However, due to the COVID-19 pandemic, the conference was held online instead. On May 30-31, 2020, the first virtual conference of Czech heritage language schools in the US and Canada was hosted by Yvea Zaels, founder and president of Calgary Czech School (Canada) and Marta McCabe, founder and director of Czech and Slovak School of North Carolina (USA). The meeting was held via Zoom and it presented twenty-eight guest speakers and attracted one hundred and forty participants from across the US, Canada, and Europe: seventy-six over representatives of the twenty-five Czech schools in the US and Canada, twenty-seven representatives of Czech schools in Europe, and thirty-seven other participants, such as instructors of Czech from both American and Czech universities, textbook authors, coordinators of international projects aimed at teaching Czech as a heritage language, and others.

The two-day conference featured eight hour-long sessions. The conference opened with a video-greeting by the new President of the Senate of the Czech Republic, Miloš Vystrčil, who offered words of appreciation for the Czech schools and provided an assurance of ongoing support from the Senate of the Czech Republic. Next, the Special Envoy for Expatriate Affairs at the Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic, Jiří Krátký, spoke about new projects focused on Czechs living abroad and specifically about new initiatives relating to Czech schools worldwide. Mr. Krátký was followed by senator and chairperson of the Senate Commission on Compatriots Living Abroad, Tomáš Czernin, and its former chairperson and current senator Tomáš Grulich, a long-term supporter of Czechs living abroad. Both senators highlighted the importance of constructive communication between the Czech Republic and

its citizens living abroad. The next presentation was provided by three diplomats from the Embassy of the Czech Republic in Washington, DC - Šárka Ponroy Vamberová, Lukáš Příbyl and Jan Woska – and two representatives of the Embassy of the Czech Republic in Ottawa, Canada – the ambassador Bořek Lizec and the head of the consular section of the Embassy, Milena Levíčková. These diplomats spoke about the role of their diplomatic mission in supporting Czech individuals and organizations in the US and Canada. Finally, the Czech Consul General in Chicago, Jaroslav Kantůrek, invited all participants to the next Czech Schools Conference that is to be held in June 2021 in Chicago, Illinois. Klára Moldová, the coordinator of the annual conference and a vice-president of T.G. Masaryk Czech School in Chicago, provided additional details about next year's meeting.

Another session that consisted of presentations by invited speakers focused mainly on pedagogical aspects of running a Czech heritage language school. It addressed new educational legislation and new textbooks and other teaching materials, as well as details of how to bring an intern from the Czech Republic to participate in the activities of a Czech school abroad. The following guest speakers introduced their home institutions and spoke about the ways they support Czech heritage language schools abroad: Eva Tučková from the Ministry of Education of the Czech Republic, Robert Dittmann and Ivana Bozděchová from Charles University in Prague, Daniela Vrabcová, vice dean of the School of Education at the University of Hradec Králové, Kristýna Titěrová and Pavlína Vališová from META, a nonprofit organization for integration of young foreigners, and, finally, Dana Hůlková Nývltová, the director of the Institute for Language and Preparatory Studies (*ÚJOP*) at Charles University in Prague.

The six remaining sessions consisted of short presentations, followed by discussions among the participants. Topics included school leadership, event organization, preschool, elementary, and adult education, and, most importantly, remote and online learning. Participants discussed various issues including school leadership, shared tips for successful cultural and fundraising events, conveyed their experience with online teaching and learning, and talked about additional resources and useful teaching strategies and materials. Each discussion session opened with a speaker or a set of speakers. The guests included Miroslav Konvalina, the director of Czech Center New York, Maria Procházková, producer of educational programs at ČT Děčko, a Czech TV channel for children, Eva Mikulášková, coordinator of the project „Příběhy našich sousedů“

(The Memory of Nations) from the nonprofit organization Post Bellum, Lenka Kanellia and Ivana Kačmaz from the online children's magazine „Krajánek," Ester Stará, logoped and author of children books, Michaela Nesvadbová, logoped and author of the project „Logoběžíme on-line," Anička Paap, a blogger who spoke about her project «Česky každý den,» Jana Kalinová Zmrzlíková, editor and publisher of the magazine „AHOJ," and, finally, Jitka Sebek from the *Czech and Slovak School in Twin Cities, Minnesota*, who spoke about the Seal of Bilinguality.¹ All of the discussion sections were highly appreciated by the participants, as we learned from their feedback.

The entire event bristled with immense energy and excitement. The representatives of Czech schools agreed on the need to initiate a virtual communication platform that would enable communication between annual conferences. Another idea was to begin to systematically document the activities of Czech schools in North America via regular data collection, including numbers of students, classes, teachers, events, tuition, rental costs, and more. Countless inspiring ideas were shared during the event, such as collaboration with public schools in the Czech Republic, hosting Czech university students as interns, and summer camp options for children from families of Czechs living abroad.

One interesting idea that arose was to increase communication between Czech heritage language schools and Czech language programs at universities in the US and Canada. Heritage schools teach Czech language to young children and teenagers and thus prepare prospective successful students for the various university programs in Slavic studies. University programs teaching Czech or Slovak may want to target Czech communities in the US and Canada when promoting their programs. Increased communication and collaboration on projects and events could prove productive and beneficial for both parties. To find a Czech heritage language school near you, refer to this map of Czech schools in the US and Canada. You can also follow Czech heritage language schools on Facebook.

On both days of the conference, informal conversation among participants followed the presentations and discussions. Participation exceeded all expectations and the feedback from both guest speakers and participants encouraged the organizers to repeat the virtual event in the future in case an in-person conference will not be possible, or also because online event enables wider participation. More information about the 2020 virtual conference, including video-recordings and materials shared by the presenters, is available on the website of *Czech Schools in North America*.

Notes:

¹ Jitka Sebek and Marta McCabe, "'Seal of Bilinguality' as a Goal and Recognition for Czech Heritage Language Speakers in U.S. High Schools," *Czech Language News*, Spring 2019, 2–5.

Marta McCabe, Czech and Slovak School of North Carolina/Durham Technical Community College.

“Adapting to the Remote Environment: Focus on the Slavic, Central and East European LCTLs”

On August 11, 2020 IATC sponsored a webinar designed to help instructors of the Slavic, Central and East European LCTLs adapt to virtual teaching. Alla Nedashkivska, University of Alberta, opened the webinar with an overview of virtual course management and suggestions for adapting synchronous activities to virtual formats. Christian Hilchey, University of Texas, followed with specifics on course management how to use of Google docs to enhance in-class activities in breakout rooms. Heather Rice, University of Texas then spoke on fostering community in virtual settings, based on her experience with classes taught fully online. The next speaker, Ilona Kořánová Starý, Charles University, showed examples of how she has adapted student theater projects to a virtual format (see her article in this issue for more information). The session closed with Susan Kresin (organizer), University of California, Los Angeles, who offered suggestions for relatively low-stakes formative assessments in contexts of virtual learning. Attendees and participants in the discussion included many IATC members, as well as colleagues teaching BCS, Romanian and Ukrainian. A recording of the webinar is available at https://www.youtube.com/watch?v=C5j4O_BKxVl&t=3354s.

Comenius at 350!

Department of Slavic Languages, Harvard University

On the occasion of the 350th anniversary of the death of the 17th century poet, pedagogue, and theologian John Amos Comenius (1592–1670), Harvard University's students of Czech came together with Houghton Library curators to perform dialogues and vignettes in an online montage of words, images, and

music. The pre-recorded online theatre/play, written and directed by Giulia Dossi and Veronika Tuckerova, was based on Comenius's allegorical novel *Labyrinth of the World* and the first illustrated children book, *Orbis Pictus*. In Czech with English subtitles, the event took place on December 4, 2020.

The play is available at: <https://www.youtube.com/watch?v=zkBb34Nk2u4&feature=youtu.be>

Workshop „Autonomy of Human Being“ a symposium
Art is an Absolute Play: Jan Patočka, Art and Literature
 Centrum českých studií na Université Libre de Bruxelles

Dne 9. prosince 2020 se uskutečnil workshop inspirovaný dílem Jana Patočky „Autonomy of Human Being,“ který uspořádalo Centrum českých studií ve spolupráci s divadelním lektorem Janem Mrázkem z pražské DAMU. Workshopu, který probíhal česky, se zúčastnili studenti bohemistiky pod vedením lektorky češtiny Jitky Hejlové.

Workshop měl dvě části. V první jsme se zabývali zejména textem Jana Patočky *Čím je a čím není Charta 77*, který řeší vztah mezi autonomií člověka a mechanismem totalitární státní moci. Zamysleli jsme se nad tím, jak chápe pravdu Patočka ve své filozofii. Potom jsme si položili otázku, proti jakým mechanismům stojíme dnes? Je člověk pouhou součástí společenských mechanismů – ať už je takovým mechanismem totalitární režim, společenské konvence nebo sociální síť? V druhé části workshopu jsme tato témata vztáhli k patočkovskému sebepoznání a péči o duši. Naše úvahy a závěry jsme ztvárnili v performanci, odehrávající se z důvodů pandemie na sociální síti Facebook.

Video jsme promítli následujícího dne během tematického večera *Art is an Absolute Play: Jan Patočka, Art and literature*. Večer pořádaný Českým kulturním centrem ve spolupráci s Centrem bohemistiky zahájil český novinář a filozof Petr Fischer, který nám představil Patočkovy texty o umění. Na závěr večera profesorka Petra James (ULB a Bohemistické centrum) a profesor Jan Tlustý z Masarykovy univerzity v Brně představili nové číslo literárního časopisu „Bohemica Litteraria“ věnovaného Janu Patočkovi a jeho myšlení o umění a literatuře. Časopis je volně přístupný zde: <https://www.phil.muni.cz/journals/index.php/bohemica-litteraria>

Yoana Ganowski, Université Libre de Bruxelles.

Ongoing online exhibit

“Robot is 100! Karel Čapek’s R.U.R. and the Robot in Pop Culture”

100 years ago Czech writer Karel Čapek published his iconic drama R.U.R. (Rossum’s Universal Robots), which introduced the word „robot“ to the world. In this online exhibit, book covers and playbills illustrate how themes relating to the idea of a robot have been interpreted around the world. The exhibit was curated by Alena Aissing, UCLA Slavic Librarian, and co-sponsored by the Consulate General of the Czech Republic in Los Angeles (Jaroslav Olša, Jr., Consul). It is available at <https://spark.adobe.com/page/5gFJRQ3hXeYO5/>.

RESOURCES

Roboti všech jazyků, spojte se!

Slovo *robot* slaví rovných sto let své existence; Čapkovy drama R.U.R. vyšlo v listopadu 1920 v Aventinu. Dočkalo se četných překladů (dnes jich je přes třicet), v roce 1922 je do svého inventáře uveřejnil *Oxfordský slovník angličtiny* – a začal je přejímat jeden jazyk za druhým...

Za představovaným počinem stojí otázka, jak je asi daný výraz popsán ve výkladových slovnících různých jazyků, a jeho cílem je vytvořit pomyslnou virtuální vitrínku a tam vystavit popis tohoto lexému alespoň ve stovce jazyků. Webovou stránku najdete na adrese <https://trnka.korpus.cz/~skrabal/robot/>. Koncipována je jako UGC web (*user-generated content*, tj. obsah tvořený uživateli), otevřený každému, komu se tento nápad líbí a chtěl by přispět svou troškou do robotického mlýna. Pokud v seznamu nenajdete jazyk, jehož výkladovým slovníkem disponujete, případně postrádáte-li konkrétní výkladový slovník (i online zdroje), pošlete prosím naskenované heslo *robot* (resp. jeho ekvivalent v příslušném jazyce) spolu s překladem do češtiny a bibliografickým údajem; vaše jméno se pak objeví na webu i s poděkováním. Kontakt: michal.skrabal@ff.cuni.cz

Covid-19 v Neomatu a Akademickém slovníku současné češtiny

Již od roku 1991 dokumentuje tým oddělení současné lexikologie a lexikografie Ústavu pro jazyk český AV ČR pomocí databáze *Neomat* (<http://www.neologismy.cz/index.php>) nová slova, popř. nové významy slov související s aktuálním společenským děním. Za rok 2020 v *Neomatu* přibýlo celkem 3342 unikátních úložek, z čehož

zhruba třetina (1018) – jako např. výrazy *covidárium*, *rouškorok*, *virokracie* – reaguje na aktuální pandemii.

Dále lze na webu ÚJČ najít heslář s názvem *covid-19* (<http://slovníkcestiny.cz/covid19.php>). Pro něj autoři vznikajícího *Akademického slovníku současné češtiny* (<http://slovníkcestiny.cz/>) lexikograficky zpracovali slova, se kterými se nyní setkáváme častěji než dříve, např. *dezinfekce*, *karanténa*, *promořit*. Aktuálně se jedná o několik desítek heslářových položek.

SYN2020

At the end of 2020, the Czech National Corpus project released SYN2020, a new 100-million-word representative corpus. SYN2020 supersedes SYN2015 as the CNC's flagship corpus of synchronic written (printed) Czech. Compared to SYN2015, the design of SYN2020 has not changed, which means that the composition of SYN2020 follows that of SYN2015. In addition to new texts from the 2015–2019 period, there are significant advances in the annotation: improved tokenization; two-level lemmatization that keeps spelling and other variants under a single lemma while treating them separately on the sublemma level; updated morphological tagset with an additional verbtage attribute; multivalued lemmatization and tagging of aggregates, i.e. words spelled as a single word that exhibit features of more than one word (e.g. *kdýby*, *vidělas*, *nač*); syntactic annotation with significantly improved accuracy. For details, please refer to the main SYN2020 web page: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/:cnk:syn2020>

Digitized Newspapers Update from University of Nebraska-Lincoln

Czech Special Collections at UNL focus on Czech immigration, exile, WWII, and the Prague Spring. Its recent Nebraska Digital Newspaper Project has digitized four Czech American newspapers from the late 19th and early 20th centuries that might be of interest: *Ozvěna západu* from Clarkson, NE at <https://nebnewspapers.unl.edu/lccn/sn99067057/>; *Pokrok západu* from Omaha, NE at <https://nebnewspapers.unl.edu/lccn/sn83045348/> and <https://nebnewspapers.unl.edu/lccn/2017270206/>; *Přítel lidu* from Wahoo, NE at <https://nebnewspapers.unl.edu/lccn/sn95069354/> and *Wilberské listy* from Wilber, NE at <https://nebnewspapers.unl.edu/lccn/sn96080292/>.

A New Online Course *Reality Czech* at University of Texas at Austin

The Center for Open Educational Resources and Language Learning, the Center for Russian, East European, and Eurasian Studies, and the Department of Slavic and Eurasian Studies at UT Austin are excited to announce the official online release of Christian Hilchey's *Reality Czech*, a course in contemporary Czech language and culture. *Reality Czech* is an openly licensed online curriculum for beginning to intermediate-level Czech students. The course aims to be a highly communicative introduction to Czech language and culture and includes online lessons, pre-class Canvas assessments, in-class activity book, homework workbook, map videos, thousands of integrated images and other types of realia, dozens of integrated Quizlet sets for vocabulary learning, topical reality-style interview video compilations.

The name *Reality Czech* reflects the centrality of the textbook's interview compilations to the curriculum. The entire course has been shaped by the language used in these interview videos as well as openly licensed content sourced from the internet. In this sense, the intention of the textbook is to focus on the constructions and language used by Czechs to talk about frequently encountered topics. The materials all exist natively online in flexible formats such as Google Docs, and are licensed with a Creative Commons Attribution-ShareAlike license, allowing the curriculum to be easily adapted to 100% online delivery.

View the online *Reality Czech* materials.

Where is Czech Taught?

International Association of Teachers of Czech has recently updated a list of universities in North America that teach Czech. It is available here:

<https://czechlanguageassociation.tumblr.com/#25433569278>

IATC would like to thank to everybody for sending their information. Please write to us with changes and updates!

FUTURE EVENTS

Intermediate Czech, Harvard Summer School,

online/live web conference, June 21th to August 6th, 2021

This intensive course provides a comprehensive continuing course in modern Czech language and culture for those who would like to speak Czech or use the

language for reading and research. Designed for students with previous study of Czech, the course stresses all four major communicative skills (reading, writing, listening comprehension, and speaking). The course features further development of vocabulary and oral expression within a comprehensive review of Czech grammar. Czech culture is explored through readings, screenings, class discussions, and the internet. This course prepares students to continue in Czech at the advanced level or for study or travel abroad in the Czech Republic. For more information: <https://www.summer.harvard.edu/course-catalog/courses/intensive-intermediate-czech/35167?subjects=Czech>

Contact: Veronika Tuckerova, vtuckerova@fas.harvard.edu

The Summer School of Slavonic Studies at the Faculty of Arts, Charles University, Prague. July 24 to August 19, 2021. More information: <http://lsss.ff.cuni.cz/>

10th International Symposium on Czech as a Foreign Language

Prague August 10 to August 14, 2021. More information: <https://bohemitika-2021.ff.cuni.cz/>

A Note of the Editors

In regards to Dr. Weil's text on teaching Švejk (published in *CzLN* 52), *The Czech Language News* would like to acknowledge that in addition to Parrott's translation, another translation of Jaroslav Hašek's novel has appeared in paperback and on Kindle, under the title *The Fateful Adventures of the Good Soldier Švejk During the World War*, translated by Zdeněk K. Sadloň and Emmett M. Joyce. The translation includes all four volumes of Hašek's novel.

MEMBER NEWS / ZPRÁVY ČLENŮ ASOCIACE

Lida Cope

New publication: Lida Cope and Robert Dittmann, "Language Loss: Czech in the Diaspora." M. Greenberg and L. Grenoble, eds. *Encyclopedia of Slavic languages and Linguistics* (Leiden: Brill, 2020). Online: <https://referenceworks.brillonline.com/browse/encyclopedia-of-slavic-languages-and-linguistics-online>

Václav Cvrček and Masako Fidler

New publication: Fidler, M. and V. Cvrček, "In the name of scientific precision: Václav Havel's *Ptydepe*." *Artificial Languages in Czech Literature*, a special issue of *Slavic and East European Journal*, ed. Laura A. Janda, 64:2 (2020), 260–283. The issue also includes an introduction by David Danaher and articles by Michal Ajvaz, Laura Janda and Andrei Rogatchevski.

Eva Eckert

Published "Immigration, Language, and Conflicting Ideologies: The Czech in Texas," in *Handbook of the Changing World Language Map*, ed. Stanley D. Brunn and Roland Kehrein (New York: Springer, 2018). https://doi.org/10.1007/978-3-319-73400-2_31-1

Christopher Harwood

Will be giving an invited lecture for the Society for the History of Czechoslovak Jews and the Czechoslovak Society of Arts and Sciences, New York Chapter: "Three Views to the East: The Representation of Eastern Jews in *Nine Gates* by Jiří Langer, *Golet in the Valley* by Ivan Olbracht and *House without a Master* by Egon Hostovský."

Mila Saskova-Pierce

Has been reappointed for the function of Honorary Consul of the Czech Republic for Nebraska for the next five years. In addition to other activities, the honorary consul also participates in educational endeavors, among them the Czech language program at the University of Nebraska and the Czech Komensky Club activities, as well as the cultural activities of other clubs and associations, such as the Czech Language Foundation.

The Reading Club of Lincoln Czech has planned its third year, this time on-line, with participants from all over the world. For more information, contact: msaskova-pierce1@unl.edu.

Svatava Škodová

Reports several new publications, for example:

Šebesta, Karel, Lucie Saicová-Římalová, Svataava Škodová, eds. „Space, Time and Motion in Language,” *Studie z aplikované lingvistiky (SALi)*, 2020.

Škodová, Svataava, Markéta Lisá, *Jazykové hry pro malé školáky*. 1. díl *Fonetické hry*. 2. díl *Lexikální a gramatické hry*. (Praha: Wolters Kluwer, 2020).

Hana Waisserová

Reports two articles in *Kosmas* (New Series: Fall 19, Vol. 2 No. 2, released in January 2021). In “Concerning a Manuscript from a Moravian Immigrant’s Trunk: *Postil* by Johann Spangenberg,” Hana unpacks a literary detective story detailing the search for the provenance of a literary treasure owned by a Nebraska family whose ancestors came over from the Czech-Moravian Highlands. Together with Dr. Stephen Lahey, an expert at Czech medieval theology, they identified the manuscript. In the same issue of *Kosmas*, Waisserová published “Eda Kriseová and her Prophecy of the Velvet Revolution: ‘The Gates Opened.’” An introductory essay complements a typed facsimile, a document of its time, prepared as it was by the translators for Kriseová to present in public, marked in her own handwriting with reminders for English pronunciation and other presentation notes.

